

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**PRAVICOVÝ EXTREMISMUS V ČESKÉ REPUBLICE A
JEHO DIDAKTICKÁ APLIKACE VE VÝUCE OBČANSKÉ
VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Magdaléna Jandová

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor NJ-OV

Vedoucí práce: Mgr. Petr Tesař

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, dne 26. června 2014

.....

vlastnoruční podpis

Tímto bych chtěla poděkovat především mému vedoucímu práce, Mgr. Petru Tesařovi, za odborné vedení práce a cenné rady, které mi napomohly k jejímu dokončení. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a příteli, kteří mě motivovali při psaní práce a byli mi oporou.

Obsah

1. ÚVOD.....	7
Použité zkratky.....	9
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
2.1 Vymezení základních pojmů.....	10
2.1.1 Extremismus.....	10
2.1.2 Politický extremismus.....	12
2.1.3 Pravicový extremismus.....	14
2.1.3.1 Pojmy úzce související s pravicovým extremismem.....	15
2.1.3.1.1 Rasismus (xenofobie, antisemitismus).....	15
2.1.3.1.2 Nacionalismus.....	17
2.1.4 Levicový extremismus.....	18
2.1.4.1 Pojmy úzce související s levicovým extremismem.....	19
2.1.4.1.1 Anarchismus.....	19
2.1.4.1.2 Komunismus.....	19
2.1.5 Radikalismus.....	20
2.1.6 Terorismus.....	21
2.2 Vývoj české ultrapravice.....	23
2.2.1 Vývoj české ultrapravice před rokem 1989.....	23
2.2.2 Vývoj české ultrapravice po roce 1989.....	25
2.2.3 Vývoj české ultrapravice po roce 1993.....	27
2.2.4 Současný pravicový extremismus v České republice.....	28
2.2.5 Vybrané subjekty české ultrapravice.....	30
2.2.5.1 Hudební skupiny Orlík, Braník.....	30
2.2.5.2 Hnutí Skinheads (a úzce související směry).....	31
2.2.5.2.1 Boneheads/WP Skins.....	32
2.2.5.2.2 S.H.A.R.P.....	32
2.2.5.2.3 Kališníci.....	33
2.2.5.3 Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (a Republikáni Miroslava Sládka).....	33
2.2.5.4 Národní odpor.....	34
2.2.5.5 Blood & Honour Division Bohemia.....	35
2.2.5.6 Dělnická strana sociální spravedlnosti.....	35
3. PRAKTICKÁ ČÁST.....	37
3.1 Rámcový vzdělávací program.....	37
3.2 Školní vzdělávací program.....	39
3.3 Ukázky vyučovacích hodin.....	41
3.4 Shrnutí.....	75
4. ZÁVĚR.....	77
Summary.....	79
Literatura:.....	80
Přílohy.....	82

1. ÚVOD

Tématem mé diplomové práce je pravicový extremismus a jeho didaktická aplikace na základní škole. Toto téma jsem si vybrala nejen proto, že mě daná problematika zajímá jako celek, ale velmi mě zaujala myšlenka její didaktické aplikace, kterou mi vnuknul můj vedoucí práce. Jedním z hlavních motivů k sepsání této práce byl také sled událostí z posledních let, které úzce souvisí s tématem práce. Vzpomeňme například na (nejen) médii velmi probíranou kauzu „Natálka“ z roku 2009, kdy se jednalo o jasně rasisticky motivovaný trestný čin, který byl o to horší, že obětí útoku se stalo malé dítě. Nebo také zmiňme fotbalové chuligány a jejich nesčetné výtržnické eskapády. Situace v České republice je, dle mého názoru, vážná a nutno říci, že se nezlepšuje, naopak především rasisticky motivovaných činů je na našem území stále velká spousta. Domnívám se a také možná doufám v to, že hlubší informovanost žáků již od základní školy by mohla výrazně snížit jejich budoucí inklinaci k extremisticky, rasisticky a jinak zaměřeným skupinám, hnutím a snížit riziko výskytu dalších útoků, potyček a jiných projevů nenávisti.

Ve výuce na základních školách je téma extremismu silně opomíjeno, řada dětí běžně užívá ve své slangové mluvě slova jako „nácek“, „rasista“, „komunista“ apod. (především v pejorativním smyslu), ale málokdy žák doopravdy tuší, co tato slova znamenají. Proto jsem se rozhodla vytvořit v této práci podklady nejen pro mě, jakožto budoucí učitelku, ale i pro ostatní učitele, kteří zde mohou načerpat inspiraci pro své hodiny občanské výchovy na 2. stupni ZŠ, kde žákům tyto pojmy jednoduchou a zábavnou formou objasní.

Pravicový extremismus je nejen v České republice, ale i v zahraničí dnes velmi diskutovaným tématem. V Čechách se začal projevovat jako velmi nebezpečný fenomén především po pádu komunistického režimu v roce 1989, jelikož do té doby byla extremistická hnutí oficiálně zakázána. Domnívám se, že krajně pravicově zaměřených skupin v Čechách přibývá, velmi početné jsou především rasově motivované útoky, různé koncerty či demonstrace. To může velmi ovlivňovat žákovu psychiku, snadno se může dostat k podobné skupině, a tak pojmám svou práci i jako určitý druh prevence. Pokud totiž žák bude mít o těchto skupinách a následcích jejich působení dostatek informací, může včas přehodnotit své postoje k nim a vyvarovat se tomu.

Práce je rozdělena na dvě základní části, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části si za pomoci odborné literatury objasníme základní pojmy související

s ultrapravicí v Čechách a nastíníme vývoj ultrapravice na našem území. Těžko bych jmenovala všechny publikace, které k dokončení práce napomohly (a které jsou v abecedním pořadí uvedeny v seznamu literatury), ale dovolím si jmenovat ty, jež byly pro její sepsání naprosto zásadní. Za jakousi „bibli“ týkající se pravicového extremismu můžeme považovat knihu „Pravicový extremismus a radikalismus v ČR“ od Miroslava Mareše, který zde naprosto výstižně a důkladně popisuje nejen jednotlivé termíny, ale i vývoj ultrapravice u nás. Dále bych zmínila novější publikace „Extremismus“ od Jana Chmelíka a nebo knihu „Extremismus a společnost“ od autorky Barbory Vegrichtové. Poslední zmíněnou knihu bych doporučila jak odborníkům, tak široké veřejnosti, jelikož je psána velmi přehledně, jasně a skvěle mi napomohla k pochopení mnoha souvislostí. První kapitola teoretické části je zaměřena na stručné vymezení základních pojmů, které jsou stěžejní pro tuto problematiku. Konkrétně mluvíme o pojmech jako je extremismus, pravicový a levicový extremismus, rasismus, terorismus a další. V další kapitole je nastíněn vývoj pravicového extremismu v České republice před rokem 1989 (před tzv. Sametovou revolucí), dále vývoj po roce 1989, vývoj od roku 1993 (rozdělení Československa na ČR a SR) a uveden je i stručný nástin současného stavu pravicového extremismu v ČR. V poslední kapitole teoretické části se zaměříme na představení vybraných subjektů české ultrapravice. Představíme si např. Národní odpor, DSSS, hnutí Skinheads aj. Praktická část je poté věnována právě didaktické aplikaci daného tématu ve výuce občanské výchovy na základních školách. Po krátkém představení RVP, ŠVP a použitých výukových metod je v práci představeno pět po sobě jdoucích příprav na vyučovací hodiny pro předmět Výchova k občanství na základní škole. Každou z těchto příprav jsem prakticky využila na základní škole v Klášterci nad Ohří, kde jsem připravené hodiny odučila v 8. třídě v rámci Výchovy k občanství. Na základě toho jsem každou hodinu mohla zhodnotit, přidat své postřehy a shrnout, jak žáci danou látku přijali, jestli je mnou připravené aktivity zaujaly a jestli jim po dokončení výuky byla probraná témata jasná.

POUŽITÉ ZKRATKY

NVI – Národní vzdělávací institut

NSDAP – Národně socialistická německá dělnická strana

ČR – Česká republika

PSP – Poslanecká sněmovna parlamentu ČR

NATO - North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

EU – Evropská unie

RVP – Rámcový vzdělávací program

ŠVP – Školní vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SPR – RSČ – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

DS – Dělnická strana

NO – Národní odpor

NDP - Národnědemokratická strana Německa

RMS – Republikáni Miroslava Sládka

S.H.A.R.P. - Skinheads Against Racial Prejudice (skinheadi proti rasistickým
předsudkům)

WP – White power (bílá síla)

ZŠ – Základní škola

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vymezení základních pojmů

2.1.1 Extremismus

Pojem extremismus se ve společenskovedních slovnících začal objevovat (ve významu, který známe dnes) až ve druhé polovině dvacátého století. Původ tohoto slova je však mnohem starší a vznikl použitím latinských a řeckých slov. Latinské „extremus“ (nejzazší) znamenalo nejdále ležící pozici a bylo užíváno především ve spojení „extremitas mundi“, což značilo regiony, které se nacházely daleko od římské metropole. Řecký kořen slova „tréma“ znamená otevření, štěpení či zlom a zintenzivňuje tím sílu a napjatost pojmu extremismus. „V kontextu řecko-latinského „kombinovaného pojmu“ by byl extremistou člověk, který se vzdálil od bodu měření centrifugálním distančním procesem ze společenství (vystoupení z polis prostřednictvím „trema“) a s tímto společenstvím aktivně bojuje prostřednictvím „proti-ideologie““. (Mareš, 2003, str. 20) Dle Uwe Backese a Eckharda Jesseho byl pojem extremismus v souvislosti s označením souhrnného pojmu pro politické síly konců pravice a levice použit francouzským publicistou Maximem Leroyem v jeho studii „Les techniques nouvelles du syndicalisme“ z roku 1921. Popisuje tam situaci v Rusku po říjnové revoluci, zmiňuje pojmy jako „rudí extremisté“ (Leninova strana), „bílí extremisté“ (monarchisté) či „absolutní víra“, kterou se obě zmiňované skupiny vyznačují.

V Německu touto dobou používáme pro označení nedemokratických postojů spíše slova jako „radikalismus“ či „nepřátelský stát“.

V západoevropském a angloamerickém prostoru se o bližší vymezení pojmu extremismus postaral Seymour Martin Lipset až na konci padesátých let v několika pracích, kde tento pojem staví vlastně do protipólu k pojmu „liberál democracy“.

Na českém území se označení jako extremismus a radikalismus užívala již na přelomu devatenáctého a dvacátého století, avšak pouze v obecném měřítku. Po takzvané sametové revoluci se začaly tyto pojmy užívat velmi hojně a postupem času získaly v akademickém i úředním pojetí zhruba stejný význam, jako mají v německy mluvících zemích. Avšak co se mediální sféry týče, jde stále o velmi volné užívání těchto výrazů. (Mareš, 2003)

V dnešní době je pojem extremismus používán především ve spojení „politický extremismus“ a je volně užíván nejen politiky, ale i novináři či širokou veřejností. „V České republice je politický extremismus používán ve státní sféře jako úřední pojem. Nejedná se ale o pojem právní v tom smyslu, že by byl obsažen v některé ze zákonných norem. Objevuje se však v interních dokumentech různých státních institucí, např. při vymezení jejich činnosti.“ (Mareš et al. 2011, str. 7)

Za současně nejuznávanější definici pojmu extremismus můžeme považovat tu, která je uvedena ve vládní Zprávě o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002 a která byla poté 9. července 2003 schválena vládou. Odkazují na ni i současné vládní dokumenty věnující se extremismu a protiextremistickým hnutím. Tvrdí tedy, že extremismem značíme (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011) „vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jako jsou definovány v českém ústavním pořádku. Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy),
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy),
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy),
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy),
- soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy),
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy),
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod)“ (MVČR, 2003 [online])

Existující extremistické spektrum lze, s ohledem na současnou teorii i praxi, rozdělit do čtyř základních směrů, a to:

- pravicový extremismus
- levicový extremismus
- nábožensky fundamentalistický extremismus a sekty
- politický extremismus

(mimo výše uvedené dělení je možno zmínit ještě vcelku samostatné směry, jmenovitě hnutí Skinheads a islámský (či islamistický) extremismus. Uvedené dělení je však spíše pouze orientační, jelikož ani jeden z těchto směrů není nijak kategoricky ohraničen. Pojmy se navzájem prolínají a u většiny pojmů se objevují nejednotnosti v různých charakteristikách a výkladech. (Chmelík, 2012)

V současnosti se navíc nezřídka mluví i o tzv. „extremismu středu“, jehož členy jsou především mladí muži, drobní podnikatelé atp., kteří dávají najevo svůj nesouhlas s vývojem kapitalismu (především jde o rekrutované stoupence liberalismu). Nelíbí se jim především stále stoupající role mezinárodního podnikání a velkých podniků a odborů. Pokles významu hranic považují za ohrožení domácího hospodářství. Stoupenci extremismu středu vyžadují tzv. izolaci republiky, absolutně odmítají jakékoliv spojitosti s Německem, s Romy apod. Mají také velmi negativní postoj ke kriminalitě a k porušování zákonů, chtějí zpět platnost trestu smrti, volají po soběstačnosti v produkci potravin atd. Jsou považováni za jakousi kombinaci radikalismu, nacionalismu, autoritářství a xenofobie. (Tamtéž)

Můžeme tedy shrnout, s pomocí Žaloudkovy definice, že extremismem (v dnešním slova smyslu) myslíme „krajně radikální až výstřední postoj. V politice především ultralevé nebo ultrapravé stanovisko. Politický extremismus je spojen s neschopností reálného hodnocení politické situace a s neochotou k politickým kompromisům, často také s užíváním nedemokratických a násilných prostředků...“ (Žaloudek, 2004, str. 125)

(K lepšímu pochopení rozdělení extremismu a s ním souvisejících pojmů poslouží tabulky „Základní dělení problematiky extremismu z bezpečnostního hlediska“ v příloze č. 1 a „Pojmy spojené s problematikou extremismu“ v příloze č. 2)

2.1.2 Politický extremismus

V případě politického extremismu mluvíme o určitém odnoži extremismu jako takového, jenž se silně politicky odchyluje od zavedených a v dané době přijímaných pravidel

a norem a je realizován politickým programem nesoucím prvky výrazné názorové nesnášenlivosti. Jde o radikální či dokonce militantní odmítání politiky státu anebo ústavy a vyloučeno není ani použití násilí. (Chmelík, 2001)

„Politický extremismus vyjadřuje v podstatě jakékoli aktivity, kterými je vystupováno proti současnému systému moci a vládnutí, s cílem nahradit nevyhovující systém novým, přijatelnějším.“ (Chmelík, 2012, str. 89) Politický extremismus můžeme pak dále dělit ještě na pravicový a levicový extremismus, podle spektra, ve kterém je realizován. (Chmelík, 2012)

Jako impuls politického boje slouží především propaganda a rostoucí společenská nespokojenost, která má za cíl narušit společnost a fungování státu. Prostředky užití při tomto politickém boji jsou značně různorodé, může se jednat o pouhé provokace, v krajních případech však dochází i k teroristickým útokům. Nátlak se samozřejmě stupňuje a nakonec dochází ke konfrontaci mezi státem a radikálním hnutím. (Tamtéž)

Projevy výše zmíněných skupin pravicového a levicového extremismu se však podstatně liší, krátce definovat je můžeme například takto:

„Projevy pravicového politického extremismu:

- systematická likvidační Anti Antifa kampaň proti nepřátelům PEX (aktivisté občanské společnosti, novináři, policisté, soudní znalci, státní zástupci, soudci, politici, ultralevice apod.)
- masové útoky na romská ghetta za použití různých zbraní a prostředků
- násilný vigilantismus – uchopení spravedlnosti do vlastních rukou
- vyvolání etnických násilných nepokojů a aktivní účast na nich
- pumové útoky na židovské objekty, policejní stanice, pomníky, kanceláře apod.

Projevy levicového politického extremismu:

- šíření materiálů s teroristickou tematikou
- používání pojmů a propagování konceptů zahrnujících terorismus (městská guerilla, RAF apod.)
- vojenský výcvik, včetně teroristických činností
- shromažďování seznamu nepřátel a údajů o nich (Antifa)

- diskuse o terorismu a plánování akcí (zvláště proti rasistickým politikům)
- výhružky terorismem
- vyzbrojování
- organizovaný a plánovaný charakter některých násilných extremistických aktivit (např. masových nepokojů)
- verbální a demonstrační podpora zahraničního ultralevicového terorismu
- podpora zahraničního ultralevicového terorismu přímými akcemi, včetně ničení majetku výbušninami a zápalnými lahvemi (peruánské velvyslanectví 1997, řecké velvyslanectví 2010)
- ekoteroristické tendence (zápalná bomba, výhružky nepřítelům, propagace atd.)
- likvidační násilná kampaň vůči ultrapravicí
- žhářské a pumové útoky na sídla nadnárodních společností
- vyvolávání masových sociálních nepokojů (po řeckém vzoru)
- podpora etnických nepokojů (zvláště romské militantnosti)
- žhářská kampaň proti automobilům a luxusním obydlím (po německém vzoru)“

(Chmelík, 2012, str. 90)

2.1.3 Pravicový extremismus

Výše jsme se již krátce zmínili o projevech pravicového extremismu, věnujme se tedy tomuto pojmu blížeji. Pravicový extremismus se „...projevuje jednostranným vyšším hodnocením vlastního “etnika“, “rasy“ či “národa“ (etnocentrismus, rasismus, nacionalismus) a ve snižování skupin, které jsou “jiného druhu“ či “cizí“ (nenávisť k cizincům, xenofobie, heterofobie, antisemitismus)“. (Mareš, 2003, s. 22)

Typickým příkladem pravicově extremistických postojů je dožadování se „vlády tvrdé ruky“ či vyznávání „kultu fyzické síly“ a bojové připravenosti. Ultrapravicovní příslušníci se orientují na moc a inklinují k diktátorským režimům. Moc je pro ně jakousi zárukou autority a nadřazenosti některých skupin či jednotlivců nad ostatními. (Vegrichtová, 2013)

Jakýmsi opakem, protikladem pravicového extremismu je, jak jsme již zmínili, levicový extremismus, který „se vyznačuje především sociální, třídní a antikulturní záští

a sympatizuje s historickým komunismem a anarchismem. Levicoví extremisté chtějí zavést socialisticko-komunistický režim nebo anarchii. Pokoušejí se o společnost, kde je absolutní rovnost. Chtějí zrušení států, odstranění nerovnosti, včetně ekonomické oblasti.“ (Chmelík, 2012, s. 24)

Obě tyto “odnože“ extremismu (rozumíme levicový a pravicový extremismus), ačkoli stojí proti sobě v opozici, mají samozřejmě i něco společného. Tímto společným bodem by měl, podle Bobbia, být odpor k demokracii. Právě demokracii autor považuje za jistou, dá se říci, umírněnost, jakýsi střed. A jelikož je extremist, ať už levicový či pravicový, nepřítelem umírněnosti, je tedy automaticky i nepřítelem demokracie. (Bobbio, 2003)

V díle P. Černého nalezneme výstižnou charakteristiku pravicového extremismu, která obsahuje sedm bodů. Pravicový extremismus:

- je proti rovnosti všech lidí, neuznává principy přirozených práv člověka, které jsou považovány za základ demokratického ústavního státu,
- typické je také nadhodnocování vlastního etnika, rasy nebo národa,
- zaměřuje se proti odlišným skupinám, jedná se např. o nenávist k cizincům, homosexuálům apod. (ideologie jako např. xenofobie, antisemitismus...)
- násilí je v popředí (s tím souvisí i tzv. militarismus)
- popírá individualismus, neuznává práva a svobody jedince, zdůrazňuje roli státu v životě jedince
- je zaměřen také proti demokratickému ústavnímu státu, nerespektuje existenci jiných liberálních a demokratických sil
- nekompromisně se staví proti krajní levici, proklamuje tzv. “antibolševismus“ (Černý, 2005)

2.1.3.1 Pojmy úzce související s pravicovým extremismem

2.1.3.1.1 Rasismus (xenofobie, antisemitismus)

Dle Chmelíka je rasismus „nevědecká teorie předpokládající, že biologický a etnický původ určuje kulturní, psychickou (mentální) povahu populací, které se vzájemně dělí na „vyšší“ a „nižší“. Převzato ideologiemi, které zdůrazňují nadřazenost bílé rasy nad ostatními „méněcennými rasami.“ (Chmelík, 2001, str. 10) „Podobné teze provázejí

lidstvo od nepaměti, již existence otroků byla zdůvodňována na jejich základě.“ (Žaloudek, 2004, str. 387)

Rasově motivovaná trestná činnost se vyznačuje typickým motivem, a to rasismem. Rasismus jako takový se projevuje svým přesvědčením o výjimečnosti a jakési nadřazenosti bílé rasy, bílého etnika. Stoupenci této ideologie věří, že bílá rasa stojí na samém vrcholu vývoje lidstva, přičemž nejdokonalejšími představiteli jsou árijci (především Germáni). (Chmelík, 2001)

Tuto teorii o výjimečnosti bílého etnika si spojujeme především s nacismem, v současnosti tuto ideologii ale propaguje zejména pravicově zaměřené hnutí skinheads. Příznivci tohoto hnutí se domnívají, že nejhorším zločinem je míšení bílé rasy s jinými, jsou dokonce pro vypuknutí tzv. „bílé revoluce“. (Tamtéž)

Rasistické teorie jsou typické svou nenávistí, nepřátelstvím a pohrdáním vůči lidem s jinou barvou pletí, rasismus nerespektuje přistěhovalce, Romy, Židy apod. (Tamtéž)

Jakousi mírnější odnoží rasistických ideologií je tzv. **xenofobie** neboli „chorobný odpor k cizincům a strach z nich. Xenofobie je primitivní forma šovinismu, vztahující se ke všem cizím národům bez rozdílu. V minulosti byla rozšířena především u relativně vyspělých nebo izolovaných národů v jinak zaostalých částech světa (Čína, Japonsko). Často byla spojena s náboženskou nesnášenlivostí (...). Dnes je xenofobie častá především v zemích, ve kterých žije a pracuje mnoho krátkodobě usedlých cizinců (tzv. gastarbeiterů).“ (Žaloudek, 2004, 514)

Další odnoží rasově motivovaných ideologií je **antisemitismus**. Jde o „nepřátelský vztah k Židům. (...); projevuje se různými formami, od opovržení ke způsobu života Židů přes právní diskriminaci až po pogromy a genocidu. (...) Zvláště intenzivně byl antisemitismus obsažen v nacistické ideologii, která vedla k vyvraždění několika milionů Židů v Německu a jím obsazených, resp. spojeneckých zemích.“ (Žaloudek, 2004, str. 24)

Významným projevem antisemitismu je v současnosti také popírání holocaustu a hlásání o možnostech vzniku tzv. světovládného Židovstva, který je dokládán údajnými vlivy Židů na ekonomiku a politiku vyspělých zemí. Následkem by podle propagátorů antisemitských myšlenek měla být zkáza „bílé rasy“. (Chmelík, 2001) Co se týče již zmiňovaného popírání holocaustu, jde o vcelku nový fenomén, jehož šíření zaznamenáváme především od roku 2000. Myšlenky této teorie byly shrnuty právě

v roce 2000, a to v knize *Osvětím – fakta vs. fikce*, v níž nalézáme pečlivě popsané pochybnosti o existenci plynových komor a také o počtech osob zahynulých v tomto táboře. Dílo bylo poté v roce 2005 cíleně distribuováno učitelům na střední školy, kteří jej pak měli užívat v hodinách dějepisu a občanské výchovy. O distribuci se postaral Pavel Fabian, který je i správce webových stránek Národního vzdělávacího institutu (NVI). Tyto stránky poskytují čtenáři seznam doporučené četby, která podporuje rasismus, xenofobii apod. (Vegrichtová, 2013)

Ne vždy jsou ale všechny rasistické, xenofobní a antisemitské myšlenky a postoje propagátory těchto hnutí otevřeně hlášány. Často jsou skrývány za jakési vlastenectví, patriotismus. Stoupcem těchto hnutí se snaží apelovat na vlasteneckou hrdost občanů (Chmelík, 2001), na „národní tradice a odkazy „velikánů bílého národa“ (těmi jsou převážně myšleni Adolf HITLER, Benito MUSSOLINI, Rudolf HESS a další)“. (Tamtéž, str. 55) Historie je často překrucována, fakta jsou vytrhávána z kontextu historických děl tak, aby svědčila pro tyto rasové teorie. (Tamtéž)

2.1.3.1.2 Nacionalismus

Pojem nacionalismus je velmi typický pro krajně pravicová hnutí. Jde o politický směr, který je přesvědčen, že vlastní národ je jakýmsi základem společnosti, její základní jednotkou, která je nadřazena nad všechny ostatní. (Chmelík, 2001) „Vypjatý nacionalismus je silnou překážkou mezinárodní spolupráce a integrace a jedním ze zdrojů ozbrojených konfliktů...“ (Žaloudek, 2004, str. 278)

Tento politický směr je typický pro nacismus (ideologie Adolfa Hitlera), což je ideologie známá hlavně díky Národně socialistické německé dělnické straně (NSDAP), obecně nazývané nacistická strana. (Žaloudek, 2004) „Nacionální socialisté chtěli dobýt svět a vnutit mu svou ideologii pohrdající lidmi.“ (Koop, 2012) „Jejím obsahem je především spojení dvou doktrín: a) fašistické koncepce státu řízeného vůdcem ztělesňujícím národní vůli, b) rasistické koncepce o nadřazenosti árijské rasy a oprávněnosti porobení, resp. likvidace ostatních ras.“ (Žaloudek, 2004. str. 280)

Původně byl nacismus charakteristický svým odporem k téměř všem politickým směrům (parlamentarismus, liberalismus, kapitalismus aj.), později se však zaměřuje především na antikomunismus, antiliberalismus a antidemokratismus. Jeho dominantními prvky jsou pak tedy nacionalismus, antisemitismus a v neposlední řadě rasismus, o němž jsme již hovořili výše. (Chmelík, 2012)

2.1.4 Levicový extremismus

Pro lepší přehlednost práce a možnost porovnávání lehce nastíníme problematiku levicového extremismu a jeho nejvýraznějších odnoží, ačkoli není levicový extremismus tématem této diplomové práce.

Levicový extremismus je, oproti pravicovému, velmi zřídka zastoupen v různých studiích, zprávách atd. Informace o tomto směru jsou tedy velmi strohé a nedostačující. Stejně tak chybí jakási přesná definice levicového extremismu. (Chmelík, 2012) Můžeme ovšem říci, že levicový extremismus „klade do popředí princip rovnosti a snaží se jej rozšířit na všechny oblasti společenského života. Levicoví extremisté vycházejí z ucelených ideologií jako je anarchismus nebo komunismus. (...) Zasazují se totiž o totální osvobození člověka od všech společenských (politických, ekonomických, kulturních) vlivů, odmítají dosavadní jednání lidstva a předpovídají zrození „nového člověka“, který se rozejde se všemi dosud známými formami společenského uspořádání a přivodí stav úplné spokojenosti a harmonie na zemi.“ (Danics, 2003, str. 27)

Předtím, než se zaměříme na jeho konkrétní odnože, jmenujme ještě některé obecné znaky levicového extremismu, které ve svém díle uvádí P. Černý.

- „Levicově extremistické doktríny se sice shodují s demokratickým ústavním státem ve zdůrazňování fundamentální lidské rovnosti, ale vyvozují z tohoto základního principu důsledky, které je možné považovat za radikální až extremistické. Rozšiřují princip rovnosti na všechny oblasti života. Nejen pro komunisty (marxisty) je to především oblast vlastnictví. U komunismu je navíc zásadou rovnosti překryta idea individuální svobody.“ (Černý, 2005, str. 29)
- Typické je i zdůrazňování chyb a vystupování proti demokratickému státu, který považují za špatný. Zasazují se o vznik nové formy zřízení, kde by převládalo rozhodování lidu.
- Levicoví extremisté považují násilí za revoluční formu boje, prosazují pomocí násilí své vize společnosti. Proklamují vize revolučního převratu i dlouhodobějších revolučních změn.
- apod. (Černý, 2005)

2.1.4.1 Pojmy úzce související s levicovým extremismem

2.1.4.1.1 Anarchismus

Jedním z velmi významných pojmů, které se váží s levicovým extremismem, je anarchismus. Anarchismem chápeme jakési bezvládní, směr, který absolutně odmítá jakoukoli formu státní moci či autority. Pro anarchismus je typické, že považuje stát za hlavní příčinu nerovnosti ve společnosti a snaží se o jeho narušení, zničení. Jako středobod svého smýšlení mají anarchisté jedince a jeho individualitu a přirozenost, absolutně odmítají zavádění různých umělých institucí. Nedá se říci, že by anarchisté popírali potřebu určité organizace lidí, avšak stojí za tím, že by způsob této organizace měl být čistě dobrovolný, bez použití jakýchkoliv donucovacích prostředků a státní autority. (Žaloudek, 2004) Anarchismus tedy představuje „specifickou formu společenské sebeorganizace, spočívající na antiautoritářství, dobrovolné dohodě a kooperaci.“ (Vegrichtová, 2013, str. 121)

Za důležité považují ještě krátkou zmínku o rozdílu mezi dvěma větvemi levicového extremismu, a to mezi (již zmíněnými) anarchisty a autonomy. Zatímco anarchistické smýšlení je zaměřeno velmi bojovně a agresivně proti stávajícímu řádu, autonomové se domnívají, že lidé dokážou žít svobodně v rámci vlastního životního stylu a nepovažují za nutnost měnit celou společnost jako takovou. Autonomové si tvoří uzavřená společenství a považují to za dostačující způsob života. Autonomové neuznávají třídní boj a naopak jsou ochotni připustit soukromé vlastnictví, avšak pouze za podmínky, že nepoškozuje životní prostředí. Obě skupiny (anarchisté i autonomové) se však shodují na odporu k nadnárodním společnostem. (Černý, 2005, str. 29-30)

2.1.4.1.2 Komunismus

Velmi výraznou odnoží levicového extremismu je také komunismus, který můžeme definovat jako „společenský systém založený na společném vlastnictví, resp. společném vlastnictví výrobních prostředků.“ (Žaloudek, 2004, str. 194). Jakýsi moderní pohled na komunismus přinesl K. Marx. Podle jeho moderní teorie komunismus není pouze o naplnění všeobecné závislosti, ale zabývá se pozitivním zrušením vlastnického principu. Tento princip by měl především napomáhat vytvoření mravného vztahu mezi lidmi. Marx byl také pro zrušení dělby práce na fyzickou a psychickou. Reálná podoba komunismu však nesla s sebou řadu problémů, týkajících se především právě

vlastnictví, které mělo být zrušeno a dělby majetku rovným dílem, což je vcelku nereálná myšlenka. (Žaloudek, 2004)

Dnes je komunismus považován především za oficiální ideologii a politickou praxi bývalého Sovětského svazu, zformovanou po uchopení moci v Rusku bolševiky. (Žaloudek, 2004) (V České republice je komunismus dodnes zastoupen oficiální politickou (parlamentní) stranou KSČM).

(Ve výše zmiňovaném dělení jsme kromě pravicového, levicového a politického extremismu uváděli ještě extremismus náboženský. Tento pojem však nebudeme v práci blíže rozebírat, jelikož není pro účely této diplomové práce směrodatný.)

2.1.5 Radikalismus

V dnešní době jsou již pojmy extremismus a radikalismus velmi často ztotožňovány, což však silně mění a skrývá původní význam slov radikalismus či radikálnost, která se od extremismu velmi zásadně odlišují.

Pojem radikalismus jako takový totiž pochází z latinského slova radix a znamená v překladu kořen. Být radikálním tedy původně znamenalo vycházet z podstaty věci, jít až ke kořenu věci, zabývat se problémem do hloubky. Naopak slovo extremismus vychází z latinského extremitas, což znamená konec, okraj, nejzazší obvod a (Bednář, 2007) „... v přeneseném smyslu krajnost, okrajovost ve významu přehnanosti, přemrštěnosti, nepřirozenosti, jejímž opakem je střed coby prostředek ve smyslu umírněnosti, zdrženlivosti, vyváženosti jako důsledku rozvážnosti.“ (Bednář, 2007, str. 33)

Politický radikalismus je podle Chmelíka chápán jako „...politický extremismus s absencí prvků násilí jak v jednání, tak i v proklamacích. Jde o politické postoje, které nevedou k odstranění demokratického systému společnosti a pohybují se v rámci daného ústavního systému.“ (Chmelík, 2001, str. 10)

Radikalismus tedy není, na rozdíl od extremismu, zastáncem násilí a také nevolá po odstranění demokratického systému, nachází se však stále na okraji ústavního rámce. Jedná se tedy o jakýsi přechod mezi extremismem a demokratickým rámcem. Můžeme říct, že dělení extremismu a radikalismu odpovídá dělení na neparlamentní a parlamentní kategorii, kdy parlamentní kategorii považujeme za odpovídající radikální pravici a neparlamentní kategorii (neparlamentní extrémní pravici) za pravicový

extremismus. Toto dělení je však již velmi podrobné a v obecném měřítku můžeme pojmy jako radikální, extremistický, krajní atp. považovat za synonymní, užívané především jako pojmy často se vyskytující, zastřešující, které vybízí k další diferenciaci. (Dočekalová, 2007)

2.1.6 Terorismus

Pokud jsme výše hovořili o pojmech jako je extremismus, politický extremismus či radikalismus, považují za nezbytné krátce nahlédnout i do problematiky terorismu. Terorismus je pojem, který velmi úzce souvisí s výše zmíněnými, jelikož je považován za určitý extremistický směr, jehož hlavní prostředek nalézáme v teroru, využívajícím k nátlaku různé formy fyzického či psychického násilí, výhružky, vydírání aj. (Chmelík, 2012)

„Terorismus je obecně chápán jako násilná metoda činnosti extremistických hnutí, pro kterou je typické organizované a plánovité destruování a vraždění nebo hrozba těmito postupy k zastrasování a vydírání státních orgánů, obyvatelstva, za účelem dosažení určitých, ať již politických, národnostních či jiných cílů daného extremistického hnutí.“ (Chmelík, 2001, str. 26)

Co se týče motivů teroristických útoků, nabízí se jich celá řada. Uvedme některé z nich:

- Ideologie: Jednou z nejnebezpečnějších motivací teroristického útoku je ideologie. Většinou se jedná o krajně politickou, rasovou či etnickou problematiku, někdy ale také o náboženskou orientaci. Následky jsou v těchto případech často katastrofické, také z toho důvodu, že o útoky se téměř výhradně starají profesionálové.
- Experiment, Vandalismus: Úzce související pojmy, avšak když hovoříme o vandalismu, jedná se často jen o mladickou touhu po rozruchu. Mladí lidé (nejen, ale převážně) jsou zvědaví na účinky použitých zařízení a následky jejich útoku. U vandalismu jde o až patologickou touhu ničit vše kolem sebe. Nežádka se tyto útoky dějí pod vlivem alkoholu a drog.
- Afekt: Jedná se o vcelku ojedinělý motiv a týká se především psychopatických osobností. Ve většině případů je základem určitý startovací motiv, podnět, který člověka „donutí“ provést útok. Příkladem tohoto motivu je velké zklamání, stres, nelehká až neřešitelná životní situace útočníka.

- Existuje samozřejmě celá řada dalších motivů, např. zisk, potřeba získat uznání apod. (Chmelík, 2001)

Tak jako existuje celá řada motivů pro teroristický útok, tak existuje i velké množství forem těchto útoků. Jmenujme několik příkladů:

- Pumový útok: Jedná se o jednu z nejnebezpečnějších a především nejčastějších forem útoku. „Za posledních 20 let lze ze všech teroristických útoků připsat 70% na konto pumových (bombových) útoků.“ (Chmelík, 2001, str. 28) Tato situace je dána především velmi snadnou dostupností a nenáročnou výrobou bomb (přibývá také případů použití po domácku vyráběných bomb). Roli hraje také těžká identifikace bomby po jejím výbuchu. Bomby se umisťují na nejrůznější místa, jako jsou dopravní prostředky, zájmové objekty, dopisy, balíky atp.
- Žhářství: Stejně jako u bomb jde o velmi dostupný prostředek k útoku. Jedná se totiž o snadno dostupné a levné prostředky. Pachatel donese předem připravený a skrytý předmět na dané místo bez povšimnutí okolí, i přes nepatrné rozměry jsou efekt i následky často ohromné.
- Únosy dopravních prostředků: Hojně užívané především v 60. až 70. letech, jednalo se především o únosy letadel. Dnes se ale objevují i únosy dopravních prostředků s „humánnějším“ posláním. Jde o únosy nákladních vozidel s potravinami, které jsou poté zdarma distribuovány chudým lidem.
- Únosy osob a braní rukojmí: Tento způsob útoku slouží převážně k získání výkupného, po případě k naplnění jiných útočnickových požadavků (propuštění vězňů, politické požadavky atd.). Jde zpravidla o hluboce promyšlené akce, při kterých jsou kontaktovány vlivné osoby (ať už jde o politický či ekonomický vliv), které poté plní/neplní předložené požadavky.
- Další formy útoků: Atentát, přepadání osob... (Chmelík, 2001)

Shrňme tedy, že terorismem se obecně rozumí „extremistický směr, jehož prostředkem je teror, využívající jako prostředek nátlaku psychické či fyzické násilí, výhrůžky, vydírání, vytváření strachu a dalších forem násilí. Metodami terorismu jsou únosy, vydírání, zadržování rukojmí, pirátství, sabotáže, atentáty, pumové útoky, požáry, politické vraždy, únosy dopravních prostředků apod.“ (Chmelík, 2001, str. 10)

Charakterizovat jej můžeme také dle Chmelíka jako „použití násilí nebo pohrůžky násilí k politickému účelu, vytvoření stavu bázně, který poslouží k vydírání, nátlaku, zastrašování nebo je příčinou změny v chování jednotlivců nebo skupin.“ (Chmelík, 2012, str. 27)

2.2 Vývoj české ultrapravice

V následujících kapitolách práce se pokusím stručně nastínit vývoj české ultrapravice před rokem 1989, po roce 1989, po roce 1993 a krátce zmíním také současný stav pravicového extremismu v Čechách. Poté bude následovat představení vybraných subjektů české ultrapravice, které se na našem území objevovaly v historii nebo se objevují dodnes.

2.2.1 Vývoj české ultrapravice před rokem 1989

Pravicoví extremisté, kteří působili na území České republiky po roce 1989 či působí dodnes, navazují svým způsobem na jisté tradice ultrapravice z dřívějšího období české historie. Již krátce po roce 1989 se objevují různé skupiny i jednotlivci, kteří se programově anebo alespoň svými názvy hlásí k odkazu české krajní pravice, především z meziválečných a válečných let. Mnohdy se však jejich teorie a myšlenky neslučovaly, naopak si odporovaly. Obecné znalosti o české ultrapravici a především znalosti o jejich negativních důsledcích (jedná se především o činnost nacistických a fašistických režimů) velmi ovlivňují postoje široké veřejnosti k současným formám extrémní pravice. Z tohoto důvodu se často její přívrženci snažili veřejně hlásit k obecně uznávaným osobnostem českých dějin (Karel IV., T. G. Masaryk apod.) či dokonce k osobnostem z demokratické pravice (Alois Rašín, Antonín Švehla aj.). Faktem však zůstává, že jakási spojitost mezi nacionalismem v 19. století a ultrapravicí ve 20. století existuje. Na druhé straně však existují i skupiny (a jednotlivci), které se snaží hlásit k těm nejdestruktivnějším ideologiím z historie ultrapravice. Řeč je především o českých neonacitech, kteří vycházejí z německého nacionálního socialismu. (Mareš, 2003)

V následující části práce se pokusím stručně nastínit vývoj ultrapravice na českém území do roku 1989.

Za zárodky pravicového extremismu na českém území lze považovat nejrůznější antisemitské postoje z přelomu devatenáctého a dvacátého století. Židé byli obecně považováni za národ, který usiluje o světovládu, projevuje nadřazenost nad ostatními národy, narušuje strukturu křesťanství, využívá rituálních vražd k dosažení svých cílů apod. Příkladem může být tzv. hilsneriáda z roku 1899, při níž byl Žid Leopold Hilsner obviněn z rituální vraždy mladé dívky a jejíž tělo bylo později nalezeno na Jihlavsku. Hilsner byl po devatenácti letech ve vězení nakonec propuštěn, ale tato událost vyvolala vlnu odporu a antisemitismu u široké české veřejnosti. Antisemitské sklony se promítají také v tvorbě různých literátů (Jan Neruda – Pro strach židovský), vycházejí také různá periodika, jako příklad lze uvést časopis s antisemitskou tematikou „Naše zájmy“, který vycházel od roku 1903 a jeho předchůdce „České zájmy“, který vycházel v letech 1884-1902. (Mareš, 2003)

Československá republika, jež vznikla 28. 10. 1918, byla demokratickým státem, což poskytovalo jen malou šanci na prosazení extremistů. Jejich zastoupení v Československu bylo velmi malé. Přesto se stát potýkal s různými problémy, z vnějšku byl ohrožován především Německem, kde se roku 1933 uchopil moci Adolf Hitler a „jeho“ agresivní nacisté. Pravicoví extremisté z dob první republiky byli zaměřeni především proti skupinám kolem Edvarda Beneše a T. G. Masaryka. I přes existenci těchto skupin se pravicový extremismus této doby nejevil jako nebezpečí pro demokracii, jelikož většina široké veřejnosti nahlížela na ultrapravici negativně a neztotožňovala se s jejich názory a myšlením. (Tamtéž)

V období tzv. druhé republiky se dá mluvit o jakémsi mezistupni mezi demokracií a protektorátem. V této době také mluvíme o pravicově zaměřeném autoritativním režimu, kdy byl český stát nucen podvolovat se nacistickému Německu. Tato napjatá situace přerostla až v okupaci Česko – Slovenska 15. března 1939, o den později byl zřízen protektorát Čechy a Morava, v němž se tedy Čechy ocitly pod nucenou vládou totalitního nacistického režimu.

Po osvobození Československa, květen 1945, převzali vládu komunisté a výraznější aktivity pravicových extremistů byly potlačeny, ukončeny. To bylo dáno i tím, že propagace fašistických a podobných idejí se stala trestnou. Přesto stále existovaly některé skupiny pravicových extremistů, jejich činnost však nebyla nikterak výrazná. Tato situace trvala až do začátku šedesátých let, kdy se začala tvořit nová vlna pravicových extremistů, především v podobě mladých odpůrců komunismu. Vyznačovali se hlavně velmi recesistickým pojetím nacismu. Výraznější aktivitu

zaznamenala později skupina Totenkopf, což bylo seskupení několika mladistvých v Brně, jež vzniklo v roce 1983. Skupinu vedl a organizoval Zoran Jankulovski, který tvrdil, že k nacismu jej přivedl jeho koníček z dětství – modelařina (jeho otec mu z cest vozil modely německých letadel a to v něm probudilo zájem o historii). Jeho seskupení nemělo dlouhého trvání, avšak za dob své existence např. vyvolávalo násilné střety s Romy, sám Jankulovski veřejně vychvaloval německý fašismus, hovořil o „mlácení Židů“ a o návratu německé říše. Jankulovski měl u svých příznivců přezdívku „Adolf“. Skupina však byla brzy dopadena a na její členy byl uvalen trest odnětí svobody. V pozdější době stále přetrvává jakási nenávisť vůči Romům a Židům, na našem území se také začínají objevovat tzv. skinheads. Za hlavní příčinu je považováno výrazné stěhování slovenských Romů na české území. Původní „bílí“ občané se dostávali do potyček s romskými přistěhovalci. Tento problém dlouho nikdo neřešil, což dalo nejspíš základ pro polistopadovou ultrapravicí v Čechách. (Tamtéž)

2.2.2 Vývoj české ultrapravice po roce 1989

Po pádu komunistického režimu (po tzv. sametové revoluci v roce 1989) vznikl na českém území pluralitní demokratický systém. V rámci jeho zřízení a existence se však od počátku objevovaly různé pravicově extremistické síly, které stály proti demokratickému režimu a chtěly jej zničit nebo ho alespoň výrazně kritizovaly. V této době je existence ultrapravice na českém území sice zřejmá, problém však tkví především ve vymezení ultrapravicového spektra. Při pokusech o vymezení a rozčlenění ultrapravice se setkáváme s obtížemi u čtyř základních faktorů:

- 1) ideový či ideologický faktor: V této době je v Čechách ultrapravice roztržena do několika různých ideových proudů, které jsou v určitých aspektech mezi sebou v protikladu. Obtíže dělá také ohraničení ultrapravice s ohledem na propojení některých hlavních bodů s ultralevicí či konzervativním nacionalismem.
- 2) organizačně-formální faktor: Určení formy organizace je v mnoha případech nejednoznačné, formy se různě vzájemně překrývají či doplňují.
- 3) časový faktor: bouřlivé „polistopadové“ období znamenalo pro ultrapravicí proces vzniku, zániku a častých přeskupování nejrůznějších skupin a organizací, měnila se jak strategie jednotlivých subjektů, tak vliv ultrapravice jako celku.
- 4) geografický faktor: podoba extremisticky pravicové scény je ovlivněna také místem působení. Jedná se jak o působení v jednotlivých regionech v ČR, tak o

působení zahraničních extremistů na našem území a naopak působení českých exilových pravicových extremistů v zahraničí.

Všechny čtyři faktory jsou navzájem velmi provázané, což je dalším důvodem, proč není snadné (je to téměř až nemožné) podat jasně, smysluplně a jednoduše strukturovanou charakteristiku ultrapravice v České republice.

(Mareš, s. 175)

Na začátku novodobého vývoje (chápejme vývoj po roce 1989/90) pravicového extremismu v Čechách se podle Mareše vyskytují čtyři pilíře, které jsou jakýmsi základem pro ultrapravici. Z těchto pilířů ultrapravice vzniká a strukturuje se. Jedná se o:

1. Osoby a skupiny, jejichž cílem bylo cílené realizování radikálně-pravicové politiky. Inspirovány byly ultrapravicí ze západní Evropy. Jako příklad můžeme uvést skupinu, která se vytvořila kolem Miroslava Sládka na počátku roku 1990, tj. politickou stranu Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR – RSC). Tito lidé byli velmi znepokojeni „polistopadovými“ poměry a žádali změnu režimu.
2. Osoby a skupiny, které chtěly navazovat na historickou koncepci české ultrapravice. Šlo o osoby, jež měly určité znalosti o koncepcích prvorepublikové či protektorátní ultrapravice.
3. Osoby z exilové ultrapravice, jež se inspirovaly konzervativním křídlem amerických republikánů, antisemitismem apod. a chtěly tyto koncepce přenést na naše území.
4. Skinheadská mládežnická subkultura, která se na českém území vytváří ve druhé polovině osmdesátých let a jejíž hlavní koncepcí je rasismus. Na začátku roku 1990 byl zaznamenán velký nárůst skinheads a objevuje se i rasistické násilí.

I zde chápeme dělení pouze jako teoreticko-analytické, jelikož se i zde často objevuje různá forma prolínání mezi jednotlivými pilíři. (Mareš, 2003)

Pro polistopadové období je typickým ultrapravicovým představitelem strana Miroslava Sládka. Strana SPR-RSC eliminuje vliv jiných republikánských stran a spojuje tak republikánství v Čechách s ultrapravicí. SPR-RSC se brzy stává nejvýraznější nekomunistickou opozicí. Časem se však od Sládka odklánějí někteří původní členové, kteří byli s jeho metodami nespokojeni. Některé další osoby z „ideologie“ ultrapravice uveřejňují své samostatné výstupy. Příkladem jsou Josef Tomáš a Jaroslav Voříšek

a jejich Týdeník Politika. Do popředí se dostává i Skinheadská subkultura, která je umocněna také působením hudebních rasistických a pro-nacistických hudebních skupin (Orlík apod.). Skinheadské skupiny jsou spojovány s četnými násilnými činy, které jsou především rasově motivované nebo určené proti radikální levici. Z důvodu toho, že v této době velmi narůstá (především romská) kriminalita, narůstá také sympatie široké veřejnosti (i když mnohdy skrytá) k ultrapravicí. Šíří se také antisemitismus. (Mareš, 2003)

2.2.3 Vývoj české ultrapravice po roce 1993

„Do období po roce 1993 vstupovala česká krajní pravice již v zásadě zformovaná do podoby jednoho politického uskupení pravicově populistického charakteru (SPR-RSČ), několika registrovaných skupin oscilujících mezi konzervativním nacionalismem (...) a neofašismem (...) a tříští neonacistických skupin (...). (Charvát, 2007, s. 148)

Výrazně se i v tomto období projevuje politická strana SPR-RSČ, která roku 1992 vstoupila do parlamentu se ziskem téměř 6% hlasů, nejvyššího zisku dosáhla strana v roce 1996 (8, 01%) a tím své postavení upevnila. Také hlavní myšlenky ultrapravice zůstávaly stejné. Převládá odpor k vládě a protiromský rasismus. (Charvát, 2007) Změnil se ovšem vztah mezi SPR-RSČ a skinheads, kteří se postupem času od republikánů odvrátili. Důvodem bylo především odmítání oficiální politické aktivity. Tyto osoby poté zakládají nová občanská sdružení, která oslovují desítky podobně smýšlejících osob. Na této bázi vznikají také ilegální rasisticko-nacistické organizace (Blood & Honour, Bohemia Hammerskins). Během této doby působí také velké množství rasistických hudebních skupin, nadále se také objevuje násilí páchané především na Romech a také násilí směřované proti ultralevici. Po zákazu Týdeníku politika se v Brně začínají vydávat periodika Dnešek a Pochodeň dneška. Bezpečnostní služby se však vyvíjely a zlepšovaly své postupy proti ultrapravicí, takže se v této době podařilo výrazně eliminovat šíření ultrapravicových tištěných materiálů a sledovat pořádání různých koncertů (stále jsou bezpečnostní služby však kritizovány za častou nečinnost). Postupem času vznikají různá seskupení, která jsou zaměřená na vlastenectví, ale jejich zařazení k ultrapravicí je velmi sporné. Nejvýznamnějším počinem bylo v tomto směru založení Národně sociálního bloku, který však nebyl Ministerstvem vnitra registrován, a proto byl název změněn na „Pravá alternativa“. Ve stejné době byl vyhlášen (z důvodu finančních problémů) konkurs na stranu SPR-RSČ, která se přetransformovala na RMS (Republikáni Miroslava Sládka). Kolem roku 2002

se začaly různé skupiny profilovat také proti vstupu do EU, avšak bezpečnostní složky stále prohlubovaly své působení proti ultrapravicí, a tak se skupiny nemohly projevat naplno. Postupem času začal situaci kolem ultrapravice, a především její propagandy, ovlivňovat také nástup internetu, který využívali především mladí lidé. (Mareš, 2003)

2.2.4 Současný pravicový extremismus v České republice

„V České republice existuje v současné době poměrně pestré spektrum extrémně pravicových uskupení, které se vzájemně vyznačují určitými rozdíly. Na jedné straně se zde vyskytují subjekty pravicového extremismu, které se navenek distancují od původních ideologií fašismu a nacismu a historické návaznosti na ně. Na druhé straně jsou zde skupiny neonacistů, pro něž je charakteristická militantnost, zvýšený aktivismus, potřeba radikálních řešení problémů a vyhraněné politické názory. Svým obdivem k nacistické ideologii se zpravidla netají nebo je zřejmá a očividná z jejich aktivit a vlastní prezentace.“ (Vegrichtová, 2013, s. 139)

Obecně lze říci, že témata ultrapravice jsou v současnosti volena v zájmu prosazení a realizace cílů jednotlivých subjektů. Inspirace nacismem apod. bývá úmyslně zakrývána. Základními tematickými pilíři ultrapravice potom jsou rasismus, xenofobie či antisemitismus (existují samozřejmě i další témata, která útočí především na práva a svobody minorit a na rovnost lidí). Tyto postoje jsou však často příslušníky nazývány jinými jmény a často jsou shrnuty pod „sympatičtější“ pojem „vlastenectví“. Naopak velmi vyzdvihují své boje proti komunismu, ultralevici a různým „zvrácenostem“ (drogy, homosexualita aj.). Tato hlavní témata jsou pro většinu subjektů stejná, subjekty se liší spíše formou zviditelnění a prosazení nebo politickými ambicemi. Reálná politická působnost těchto skupin je však většinou téměř bezvýznamná. Ideologie těchto „neonacistů“ je pro většinu široké veřejnosti nepřijatelná, a proto bývá nahrazována přijatelnější variantou. „Lze tedy říci, že pro neonacismus je typické zakrývat své vlastní postoje za maskou neofašismu nebo nacionalismu“. (Vegrichtová, 2013, s. 140)

To znamená, že pokud se chtějí tito jedinci (nebo skupiny) prosadit v reálné politice, musí vystupovat jinak, ale přitom se nevzdávají své víry. Obecně můžeme také říci, že sféra ultrapravice je doménou především mladé generace. (Vegrichtová, 2013)

V chování příznivců ultrapravice je možné nalézt některé typické znaky, jako např.:

- nejsou ochotní o něčem diskutovat
- používají k interpretaci společenské situace různá jednoduchá klišé
- jsou odloučeni od vrstevníků a rodiny

- dominují u nich pocity samoty, beznaděje
- často se projevuje tzv. krize identity
- brání se konformitě společnosti
- mají sklony k mysticismu a další. (Chmelík, 2012)

Pro současné ultrapravicové skupiny je typický nejen kontakt „face to face“ (neboli tváří v tvář), ale s rozvojem IT technologií se jejich působení rozšířilo také na internet (především facebook, skype, různé ultrapravicově zaměřené webové stránky apod.). Tyto kontakty jsou velmi intenzivní a umožňují silné emocionální vazby. (Vegrichtová, 2013) Součástí působení těchto skupin je také jejich typická symbolika. Pravicovní extremisté používají nejrůznější symboly, obrázky či hesla, která šikovně kódují, aby je (nejen) bezpečnostní složky nemohly odhalit. Systém ultrapravicové symboliky je opravdu velmi propracovaný a obsáhlý, jeho zkoumání by vystačilo na samostatnou publikaci, a proto zde bude uvedeno jen několik nejzákladnějších hesel a symbolů, dále jim však nebude věnována velká pozornost (na téma extremistické symboliky byla vydána již spousta publikací, proto není problém si potřebné informace případně dohledat). (Tamtéž)

Typickým symbolem ultrapravice je číslo 8, případně 88 (souvisí s nacistickým pozdravem Heil Hitler → H je osmým písmenem abecedy). Jako další symbol můžeme uvést také svastiku (neboli hákový kříž), kterou užívali nacističtí Němci a dnes ji užívají především přívrženci skinheads. Symbolů je opravdu velká spousta a každý jednotlivý subjekt extrémní pravice má navíc často ještě svůj vlastní v podobě např. vlajky, hesla apod. (Chmelík, 2012)

Základním východiskem pro současné pravicově extremistické skupiny a přívržence je stále rasismus, který se objevuje v mnoha formách (sahající až za hranice kriminality). Rasismus velmi negativně ovlivňuje soužití ve společnosti. Stále převládají názory o nadřazenosti určité rasy (většinou árijské) a většina sociologů proto potvrzuje, že žijeme v rasistické společnosti. Pojem rasismus je v dnešní době chápán velmi pejorativně, a proto vznikají jakési nové odnože, směry, které hlásají, že mezi rasami jsou zřejmé určité nepřekonatelné rozdíly, ale vyhýbají se označování určitých ras za nadřazené či podřadné. Tento směr nazýváme racialismus. Racialismus tvrdí, že segregace je nutná z důvodu zachování diverzity a kulturního dědictví. (Vegrichtová, 2013)

Stále častěji se také objevuje rasově motivovaná trestná činnost, kterou lze chápat jako negativní chování, kterým pachatel verbálně či fyzicky napadá rasově, národnostně

či jinak odlišné občany (omezuje jejich svobodu, utlačuje je, zastrašuje apod.). S tímto souvisí také pojem xenofobie (odpor ke všemu cizímu), která je v České republice spojena především s nenávisí vůči Romům a Židům. Následkem toho jsou pořádány různé demonstrace či meetingy, kde se „ultrapravičáci“ dostávají do konfliktu s těmito menšinami. V tomto ohledu se na českém území nejvíce angažovala především DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti – bude blíže představena v pozdější části práce), která pořádala různá veřejná shromáždění v lokalitách, kde byly dlouhodobě sledovány problémy mezi většinovým obyvatelstvem a menšinami. Jako příklad můžeme uvést protestní akci DSSS ze dne 7. 4. 2012, která se konala na známém mosteckém sídlišti Chanov a byla uspořádána v reakci na napadení policejního příslušníka Romy (účast byla kolem 50 – 70 lidí). Pravicoví extremisté jsou také známí tím, že různě sympatizují s již provedenými trestnými činy. Vlna ultrapravicových sympatií se vzedmula např. po roce 2009 k tzv. „vítkovským žhářům“. Jednalo se o čtyři pachatele, kteří zaútočili zápalnými lahvemi na dům obývaný Romy ve Vítkově. Při této události byla těžce popálena dvouletá dívka Natálka. (Vegrichtová, 2013)

(V současné (i dřívější) době existuje několik zásadních dat, kdy se dá očekávat zvýšená aktivita příslušníků ultrapravicových skupin. Pro jejich připomenutí a vysvětlení slouží příloha č. 3 na konci práce, přikládám též stručný historický vývoj ultrapravice v bodech v příloze č. 4)

2.2.5 Vybrané subjekty české ultrapravice

2.2.5.1 Hudební skupiny Orlík, Braník

I když hudební skupiny nepatří mezi formální politické organizace, jejich role ve vývoji české ultrapravice není bezvýznamná. Typickým představitelem krajně pravicového smýšlení byla hudební skupina Orlík, která ve své době platila za velmi významného nositele nových idejí. Texty tohoto hudebního uskupení se opíraly o antikomunismus, český šovinismus a rasismus. Naopak zcela chyběly prvky antisemitismu, který je typický pro neonacismus. Velkou roli hrálo v textech Orlíku také husitství, z něhož si kapela vybírala především odkazy na nacionalismus a vojenské úspěchy. V jednotlivých textech můžeme nalézt také známky odporu k Němcům a nacismu. (Charvát, 2007) „Na základě myšlenek prezentovaných skupinou Orlík vznikla specifická česká mutace skinheads, tzv. kališníci, kteří se hlásili k českému šovinismu a rasismu, ale odmítali fašismus a nacismus.“ (Charvát, 2007, s. 146)

Krátce po Orlíku vzniká také hudební skupina Braník, jež byla otevřeně spojena s neonacismem. V jejích textech se objevoval agresivní rasismus, nalezneme v nich také pojmy jako „bílá rasa“, „negři“, „rákosníci“ apod. (Tamtéž)

Obě kapely své písně vydaly oficiálně v letech 1990-1991, pod záštitou vydavatelské firmy Monitor. Tyto nahrávky rozšířily rasistickou větev hnutí skinheads do povědomí mládeže a umožnily tím rozkvět skinheads v první polovině devadesátých let.

Jak kapela Orlík, tak i Braník ukončily své působení před rokem 1993 a jejich členové se později distancovali od jakéhokoli propojení skinheads se zmíněnými kapelami. Skupinami, které převzaly po Orlíku a Braníku pomyslnou štafetu, jsou např. Buldok, Vlajka či slovenská kapela Krátký proces. (Charvát, 2007)

2.2.5.2 Hnutí Skinheads (a úzce související směry)

(Pro lepší pochopení vývoje české odnože skinheads uvádím stručný přehled zahraniční scény, který tu českou ovlivnil)

Hnutí Skinheads vzniklo ve Velké Británii v šedesátých letech 20. století jako jakási nová vlna mládeže, která byla znuděná neuhlazenou módou hippies a tehdejší politickou situací. Skinheads bylo hnutí, které bylo v podstatě antirasistické a apolitické. Vyznavači této nové vlny byli jak běloši, tak příslušníci ostatních lidských ras. Skupiny těchto mladých lidí se po večerech scházely a poslouchaly hudbu (převážně reggae a ska). Na ulici byli rozeznatelní také díky typické módě. Nosili výhradně těžké pracovní boty, oprané levisky a k tomu převážně košile značky Ben Sherman. Tato móda měla znázorňovat buržoazii a dělnickou třídu. Byli totiž velmi hrdí na to, že pocházejí z dělnické třídy, tíhli také k patriotismu, odmítali jakékoliv drogy a nesnášeli intelektualismus a hippies. Právě nenávisť k hippies vedla k typickému krátkému sestříhu přívrženců skinheads. Dalším typickým projevem byla fanatická oddanost fotbalu, kdy každý člen musel dávat na odiv svou věrnost danému fotbalovému klubu. Později se však jednotlivé gangy Hnutí Skinheads dostávaly do různých potyček s policií, napadaly studenty, homosexuály apod. První vlna skinheads upadá na počátku sedmdesátých let. (Chmelík, 2012)

Druhá vlna skinheads přišla po roce 1976, kdy se Velká Británie ocitla v krizi a to přineslo nemalé problémy ve společnosti. V té době se téměř zapomenutí skinheads znovu objevovali a dělili se na různá odvětví tohoto hnutí. Někteří zůstali u původních myšlenek, avšak hnali je ještě více do extrému (hlavy již byly zcela vyholené nebo měli obarvené vlasy, nosili šle, vracely se těžké pracovní boty a velká náklonnost

k dělnictvu), jiní své myšlení trochu měnili. Hudba se posunula oska k Oi! punku a k tvrdé hudbě, která měla za úkol protestovat proti čemukoliv (kapely jako 4-Skins, The Last Resort, Sham 69 apod.). V této době se také rozvíjí obliba tetování. (Chmelík 2012)

2.2.5.2.1 Boneheads/WP Skins

Tato odnož skinheads vzniká v reakci na velkou nezaměstnanost po období krize ve Velké Británii. Tito jedinci přisuzovali nezaměstnanost především přistěhovalcům, kteří „kradli“ zaměstnání rodilým Britům. Mládež, která si říkala Boneheads měla chuť a potřebu na nastalou situaci reagovat a pomalu se ubírali také k politickému myšlení. Významnou roli zde hrál Ian Donaldson, který roku 1977 založil kapelu Skrewdriver a v roce 1979 dokonce malou politickou stranu White Noise, která se o dva roky později přejmenovala na Blood & Honour club. Začíná se tvořit tzv. White power hudba, později si toto hnutí vytvořilo vlastní hudební styl, tzv. RAC (Rock Against Communism). V této době rychle stoupá počet rasistických útoků, tito skinheads vystupují jako ochránci bílé rasy. V osmdesátých letech se toto hnutí dostalo i do Evropy, především do Itálie a Německa, kde se ztotožňují s nacionálním socialismem Adolfa Hitlera. (Tamtéž)

2.2.5.2.2 S.H.A.R.P.

„Jako reakce na rozmach rasismu a xenofobního myšlení ve skinheads vznikli v roce 1986 v americkém New Yorku S.H.A.R.P. (Skinheads Against Racial Prejudice – Skinheadi proti rasovým předsudkům). Sharps zaznamenali velký, rychlý přírůstek a začínají vytvářet protiklad WP skins. V hlubinách této skupiny se projevuje nezbytnost radikálního politického angažování a opravdová sociální a ekonomická transformace, a ne pouhé vyprávění o dobře udržovaném antirasismu a principu.“ (Chmelík, 2012, str. 95) Mezi Sharps a WP skins vznikají různé potyčky a bitky, které jsou mnohdy hnány až do extrému, kdy jsou používány střelné zbraně. V této době vzniká také spousta nových hudebních skupin (Warzone, Agnostic Front), které svými texty míří ostře proti fašismu. Tato myšlenka „protirasistických skinheads“ se brzy přesunula i do Evropy (nejprve do Anglie díky kapele The Oppressed). I v Čechách se tato myšlenka uchytila (rok 1989), i zde vznikají hudební skupiny s tímto smýšlením (Rytíř, Buldok). Co se počtu příznivců týče, nepatří Sharps mezi nějak výrazné frakce v Čechách, což je dáno asi i tím, že neexistuje nějaká oficiální organizace, která by tyto

lidi sjednocovala a vedla, tudíž se i mezi jednotlivými příznivci Sharps objevují velmi protichůdné názory na různou problematiku, především politiku. Obecně tedy Sharps platí jako protiklad pro všechny rasově a fašisticky zaměřené směry skinheads. Hlavní myšlenkou je pak tedy odmítání rasové nenávisti, odmítání fašistických tendencí apod. (Chmelík, 2012)

2.2.5.2.3 Kališníci

Kališníci jsou typickou českou odnoží skinheads, která zde byla rozšířená především na počátku devadesátých let 20. století, kdy se k tomuto hnutí hlásilo více než 5000 členů. Jejich hlavní myšlenka zněla jasně: „Nemáme rádi to, co není české“. Jejich hlavními nepřáteli tedy byli cikáni a komunisti. S tímto směrem je spojována tvorba hudebních skupin jako Orlík, Tři Sestry či Patria. Skupina těchto lidí byla apolitická, chtěli se velmi bavit a holdovali alkoholu, zejména pivu. Jejich trvání však bylo velmi krátké. Někteří přešli k WP Skins (Lou Fanánek Hagen), někteří se přestali ke skinům hlásit úplně. (Tamtéž)

2.2.5.3 Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (a Republikáni Miroslava Sládka)

O skutečném nástupu pravicového extremismu však můžeme mluvit až v období devadesátých let 20. století. V polistopadovém období bylo nejvýznamnějším zástupcem ultrapravice Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (dále jen SPR-RSČ). Tato politická strana byla založena 24. února 1990 (jiné zdroje uvádí i konec roku 1989), jejím předsedou se stal Miroslav Sládek. V roce 1990 strana úspěchu nedosáhla, avšak posléze v roce 1992 se již stala členem České národní rady se ziskem 5,98% hlasů. (Charvát, 2007)

SPR-RSČ platila na počátku devadesátých let za jediného veřejně známého reprezentanta republikánství a postupem času se stala suverénem české krajní pravice, což bylo důvodem toho, že republikánství získalo ultrapravicové vyznění. (Mareš, 2004) Strana sama se od počátku svého působení označovala za ultrapravicovou stranu a typická pro ni byla i dlouholetá spolupráce s příslušníky hnutí Skinheads. (Charvát, 2007)

Hlavní potenciál strany tkvěl především v ostré kritice vlády a ve verbálních útocích na Němce a Romy. Aktivity strany se dlouho pohybovaly za hranicemi otevřeného rasismu, naopak antisemitismus, který je typický pro podobná uskupení, nebyl nijak

výrazný. Velký význam kladla SPR-RSČ také na otázku bezpečnosti. Strana usilovala o povýšení policejních pravomocí, byla zásadně pro obnovení trestu smrti, chtěla také zvýšit tresty pro drogové dealery apod. Dále se strana zaměřovala proti vládě, proti romským komunitám, nevybíravě útočila také na Německo a protestovala proti vstupu ČR do NATO a EU. (Charvát, 2007)

V letech 2001-2008 byl na SPR-RSČ uvalen konkurz a většina členů se přesunula do Strany s názvem Republikáni Miroslava Sládka, jež neúspěšně kandidovala nejen do PSP v roce 2002, ale i do Evropského parlamentu v roce 2004. Později, v roce 2008, se strana pod staronovým názvem SPR-RSČ obnovila, předsedou byl znovu zvolen Miroslav Sládek. Již v roce 2010 byla však straně pozastavena činnost, jelikož strana nedodala výroční finanční zprávy z let 2006-2011. V roce 2013 byla strana oficiálně rozpuštěna. (Eurozprávy, 2013 [online])

2.2.5.4 Národní odpor

Národní odpor (NO) je nelegální neonacistická organizace, která je tvořena sítí lokálních a regionálních skupin, které celostátně spolupracují. Je inspirován koncepcí německého svobodného nacionalismu a spolupracuje i s podobnými skupinami ze zahraničí (NDP v Německu). No používá různé neonacistické symboly (např. černá vlajka v ozubeném kole) a hlásí se také k násilným metodám a k myšlenkám Adolfa Hitlera. (Vegrichtová, 2013) NO vznikl kolem roku 1999 formováním z české pobočky organizace Blood and Honour. (Lebeda, 2013) Tato organizace se stala vůdčí silou české ultrapravice na přelomu tisíciletí, kdy se její komanda vydávala do ulic napadat protivníky. Pro veřejnost je NO znám také pořádáním různých demonstrací a pochodů. (Vegrichtová, 2013) Organizace má nejméně pět set aktivních a několik dalších stovek pasivních příznivců. Její členové páchají mnoho násilných trestných činů (s rasovým podtextem, loupeže, násilí a dokonce i vraždy). V současné době existují čtyři hlavní pobočky této organizace: Praha, Jihlava, Karlovy Vary a Ostrava. (Lebeda, 2013) Od roku 2009 NO upustil od své veřejné prezentace, kterou přesunul na internet (především z důvodu rozhodnutí soudů v trestních věcech). Jeho stoupenci začínají název organizace mírně modifikovat např. na Svobodný odpor, Odpor, Svobodná mládež či Národní socialisté. Někteří vystupovali zcela pod záštitou DSSS. (Vegrichtová, 2013)

2.2.5.5 Blood & Honour Division Bohemia

„Blood & Honour Division Bohemia je nejradikálnější militantní součást soudobé neonacistické organizace Blood and Honour (Krev a čest), kterou v osmdesátých letech dvacátého století založil ve Velké Británii vedoucí hudební neonacistické skinheadské skupiny Skrewdriver Ian Stuart Donaldson“. Původním posláním organizace byla distribuce rasistických a neonacistických materiálů mezi mládeží, především v hudební oblasti. V těchto materiálech vyzývali mládež k násilným a teroristickým akcím. (Lebeda, 2013) Tato organizace disponovala dvěma aktivními bojovnými skupinami, v Aši a v Praze. Násilné aktivity vyvrcholily v roce 2012 žhářským útokem na ubytovnu v Aši, která byla obývána především Romy. Cílem útoku bylo usmrcení obyvatel na základě nesnášenlivosti romského etnika. Se zmíněnou organizací souvisí také pojem Combat 1831 (či Combat 18), což je název jejího militantního křídla. (Vegrichtová, 2013) Skupina projevuje aktivity také na různých webových stránkách na internetu.

2.2.5.6 Dělnická strana sociální spravedlnosti

Dělnická strana vzniká v lednu roku 2003 po konfliktech a roztržce ve vedení RMS. Strana nejprve působila pod názvem DS (Dělnická strana), pod vedením Tomáše Vandase. (Lebeda, 2013) DS představovala pro mnohé příznivce neonacismu možnost realizace jejich politických ambicí, což bylo potvrzeno i složením kandidátek ke krajským volbám 2006 nebo evropským volbám 2009.

Roku 2008 zřídila DS i vlastní Ochrané sbory Dělnické strany (OS-DS), které byly inspirovány ultrapravicí ve středovýchodní Evropě (OS-DS byly od podzimu 2008 silně angažovány v dění kolem sídliště Janov v Litvínově, kde se vyhrocovaly vztahy mezi původními obyvateli a nově příchozími Romy). V roce 2009 vzniká také občanské sdružení Dělnická mládež (DM), které tvoří jakousi mládežnickou organizaci DS. Situace kolem Janova se vyhrocuje a vyústí až v rozsáhlé násilnosti a střety neonacistů s policií, které se udály 17. 11. 2008. V návaznosti na tyto události se vláda rozhodla podat Nejvyššímu správnímu soudu žádost o rozpuštění DS, ten však (pro nedostatek důkazů k rozpuštění) neuspěl. Další návrh byl podán v září 2009 a na základě tohoto návrhu byla DS 17. 2. 2010 rozpuštěna. Již po pár dnech však členové DS převedli své aktivity do DSSS (Dělnická strana sociální spravedlnosti).

DSSS poté navázala na činnost DS jak ideově, tak personálním obsazením. Změnilo se však to, že strana postupně opouštěla od spojitostí s historickým nacionalismem

a snažila se působit na veřejnost seriózněji. Na webových stránkách DSSS se strana veřejně distancuje od ideologií jako komunismus či nacismus a zaměřuje se především na sociální problematiku. DSSS se snažila získat sympatie především v oblastech s výrazným sociálním napětím a v místech, kde se často vyskytovaly problémy s nepřizpůsobivými občany (a to především před krajskými volbami 2012). Dne 28. 1. 2012 se např. konala beseda Tomáše Vandase s občany v Rotavě na Karlovarsku. Této akce se zúčastnilo asi šedesát osob a Vandas zde představil strategii strany proti nepřizpůsobivému stylu života, která by měla vyřešit problémy mezi majoritním obyvatelstvem a nepřizpůsobivou skupinou. (Vegrichtová, 2013)

Dalšími programovými tezemi DSSS jsou např. vystoupení z EU a NATO, zrušení senátu a zavedení jednokomorového parlamentu, zákaz homosexuálních sňatků, vypovězení nelegálních přistěhovalců, obnovení trestu smrti apod. (DSSS, [online])

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Před začátkem praktické části krátce vysvětlím pojmy RVP a ŠVP, které jsou v dnešní době pro učitelské obory absolutně nezbytné, a veškerý vyučovací proces se od těchto dokumentů odráží. V příloze na konci práce poté uvádím výřez ze ŠVP školy ZŠ Školní Klášterec nad Ohří (Výchova k občanství), kde jsem odučila hodiny, jejichž přípravy jsou základem praktické části této práce.

Hlavním úkolem praktické části této diplomové práce je didaktická aplikace látky, která byla popsána výše v části teoretické. Konkrétně se pak jedná o problematiku pravicového extremismu a věcí s ním úzce souvisejících. Přestože je téma pravicového extremismu, myslím si, velmi závažné a (nejen) v České republice velmi aktuální, je na základních školách zcela opomíjeno, maximálně jen velmi okrajově zmíněno. Proto jsem se rozhodla navrhnout materiály, které by měly později sloužit jako podklady pro výuku a mohli by je využít jak žáci a studenti, tak především učitelé občanské výchovy (dle RVP: Výchova k občanství) na základních školách.

Již zmíněná praktická část práce obsahuje návrhy pěti po sobě jdoucích hodin, včetně různých pracovních listů, aktivit apod. U každé přípravy jsou zmíněny samozřejmě i její cíle a přibližný časový plán, který by měl učitel dodržovat, aby hodina proběhla bez komplikací a časového presu.

Každou z těchto hodin jsem měla možnost odučit na základní škole ZŠ Školní Klášterec nad Ohří (které tímto velmi děkuji za vstřícnost) v rámci předmětu výchovy k občanství. Díky tomu jsou přípravy hodin doplněny o následné shrnutí a zhodnocení hodiny, jež vycházelo z práce žáků, jejich pochopení látky, spolupráce žáků s učitelem, popsány jsou také reakce na různé aktivity a postoje žáků k tomuto velmi „citlivému“ tématu obecně.

3.1 Rámcový vzdělávací program

V České republice je platný vcelku nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od tří do devatenácti let. Tyto dokumenty jsou, v souladu s principy kurikulární politiky, zavedeny do vzdělávací soustavy na základě formulace v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR. Tyto principy jsou ukotveny v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Zmíněné kurikulární dokumenty mají dvě úrovně – státní a školní.

Státní úroveň je zde představována Národním programem vzdělávání a rámcovými vzdělávacími programy (dále jen RVP), kdy Národní program vzdělávání se zabývá počátečním vzděláváním jako celkem a RVP představují závazné rámce vzdělávání v jeho jednotlivých etapách (předškolní, základní a střední vzdělávání).

Školní úroveň kurikulárních dokumentů je představována tzv. školními vzdělávacími programy (dále jen ŠVP). Tyto programy poté slouží jako vzor, dle kterého se vzdělávání na jednotlivých školách přímo uskutečňuje.

Všechny jmenované dokumenty (Národní program vzdělávání, RVP i ŠVP) jsou veřejně přístupné nejen pro pedagogickou, ale i pro nepedagogickou veřejnost.

Obecné principy RVP:

- základním kamenem RVP je nová strategie vzdělávání, důraz je kladen především na klíčové kompetence a jejich propojení s obsahem vzdělávání a na uplatnění nabytých vědomostí a dovedností v životě žáka
- rámcové vzdělávací programy vycházejí z koncepce celoživotního vzdělávání
- v RVP je formulována očekávaná úroveň vzdělání, která je platná pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání
- představují podporu pedagogické autonomie škol a zdůrazňují profesní odpovědnost kantorů za výsledky vzdělávání žáků

Principy RVP pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV)

- navazuje na rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) a je východiskem pro rámcové vzdělávací programy pro střední vzdělávání¹
- specifikuje vše společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání (také v odpovídajících ročnících víceletých středních škol)
- vymezuje klíčové kompetence a úroveň, jíž by měl žák po absolvování základního vzdělání dosáhnout
- stanovuje také obsah vzdělávání (očekávané výstupy, učivo)
- obsahem jsou také standardy pro základní vzdělávání, které slouží k napomáhání při dosahování cílů, jež jsou stanoveny v RVP ZV
- nabízí také modifikace obsahu vzdělávání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

¹ (RVP PV ani programy pro střední vzdělávání nebudeme v rámci této práce blíže specifikovat, jelikož nejsou pro práci směrodatné)

- atd.

Tendence ve vzdělávání, které navozuje a podporuje RVP ZV

- zohledňovat potřeby a možnosti žáků
- variabilní organizace, vnitřní diferenciaci a individualizaci výuky odpovídající potřebám a možnostem žáků
- nabízet širší výběr povinně volitelných předmětů, které rozvíjejí zájmy a individuální předpoklady žáků
- vytvářet příznivé klima při výuce, účinně motivovat žáky, spolupracovat
- využívat různé formy hodnocení (průběžné, individuální, slovní hodnocení)
- důležitá je spolupráce školy se zákonnými zástupci dítěte
- zachovávat přirozené heterogenní skupiny ve výuce, oslabit důvody k vyčlenění žáka do specializované třídy/školy
- apod. (RVP [online])

3.2 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP), je pedagogickým dokumentem, který umožňuje každé škole, potažmo každému učiteli, podílet se na tvorbě vlastního vzdělávacího programu. Vytvoření ŠVP je zákonem dané, není však schvalován MŠMT ani jinými úřady. Vydává a schvaluje ho výhradně ředitel školy. Soulad RVP a ŠVP kontroluje Česká školní inspekce, ale také široká veřejnost, rodiče a děti sami, jelikož dokumenty ŠVP jsou veřejnosti přístupné. Hlavním cílem ŠVP je co nejefektivnější zapojení školy a učitelů do přípravy vzdělávání, které je díky vlastnímu plánu dané škole „ušité na míru“. Zohledněny jsou školní prostory, zaměření školy, pedagogové i potřeby žáků. Škola je velmi svobodná a většina věcí záleží na rozhodnutí jejich pracovníků.

Tato pedagogická svoboda přináší však nejen nesporné výhody, ale i určitá úskalí, jmenujme:

Výhody:

- ŠVP je tvořeno velmi individuálně, v podmínkách, které pedagog zná, tvoří ho pro „své“ žáky, je tvořen takovým způsobem, jaký je pedagogovi nejbližší

- Důležitá je spolupráce ve skupině, je možné propojit zkušenosti všech pedagogů a eliminovat nedokonalosti ve vzdělávání
- Dokument tvoří jako jakýsi podklad pro další zdokonalování a zkvalitňování vzdělávacího procesu jak pro celou školu, tak pro jednotlivé pedagogy
- Je jednodušší a příjemnější osvojit si vlastní dokumenty, na jejichž tvorbě jsme se podíleli, než ty, které nám byly pouze „nadiktovány“

Nevýhody:

- Může docházet k případům, kdy se někteří jedinci ve své pedagogické činnosti upnou pouze na tvorbu ŠVP a zaostává tak jejich skutečná změna a zlepšení ve vzdělávacím procesu
- Pokud škola zcela nepochopí význam ŠVP, dochází k tomu, že dokument slouží jen jako jakési uspořádání vzdělávacích obsahů bez promyšlení konkrétních situací a činností, které jsou pro danou situaci vhodné atp.
- ŠVP je skupinovou záležitostí, pokud se tedy tvorba dokumentu stane otázkou pouze ředitele a několika dalších vybraných, ztrácí smysl a jeho osvojení a účinnost nejsou stoprocentní
- Atd. (VÚP Praha [online])

(Výřez z ŠVP základní školy ZŠ Školní Klášterec nad Ohří týkající se Výchovy k občanství viz příloha č. 5 na konci práce, celé znění ŠVP ZŠ Školní Klášterec nad Ohří je přístupné na webu školy na adrese <http://www.skolaklasterec.cz/dokumenty/SVPverze2013.pdf>)

3.3 Ukázky vyučovacích hodin

Extremismus – úvod do tématu

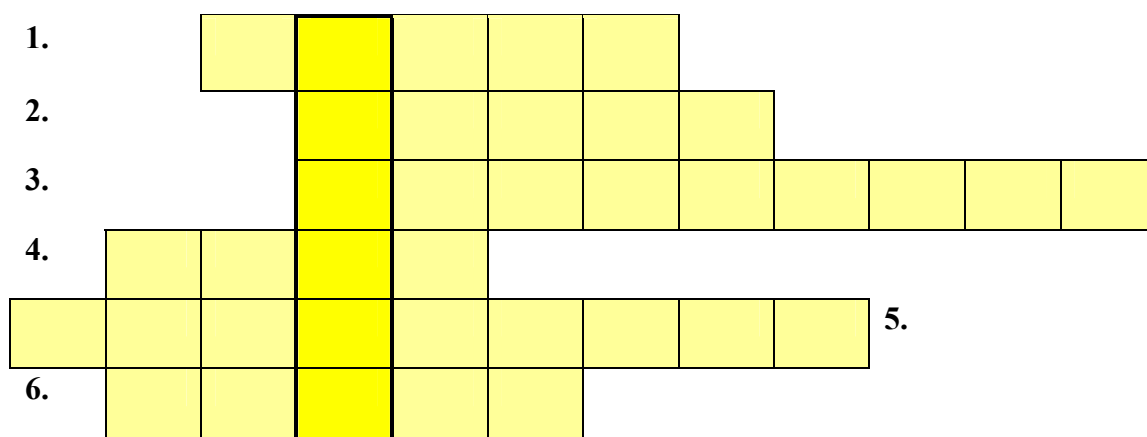
1. hodina

1) Navození atmosféry, nastínění tématu hodiny – KŘÍŽOVKA (5 min)

- Žáci dostanou předem vytištěnou prázdnou křížovku, pod níž budou napsané otázky, které žák zodpoví a odpovědi zapíše do křížovky. Žáci pracují samostatně, kdo má hotovo, přihlásí se, první tři žáci se správně vyplněnou tajenkou dostanou malou jedničku za aktivitu.

Nakonec si otázky projde společně celá třída.

- Křížovka:

1. Jak se nazývá jeden ze státních symbolů, používaný např. při stvrzování mezinárodních smluv apod.?
2. Jaké je prostřední jméno známého českého spisovatele Františka...Šaldy?
3. Jak se nazývá např. stuha nebo vlajka, která se skládá ze tří různých barev (v ČR bílá, červená, modrá)?
4. Jak se jmenuje společné platidlo EU?
5. Jak se jmenuje „strašidlo“, které podle lidových pověstí chodilo děsit zlobivé děti a je známo především ze stejnojmenné básně od K. J. Erbena (nalezneme ji v básnické sbírce Kytice)?
6. Jak se nazývá vlastenecká skladba, která je hrána na různých státních oslavách či jiných slavnostních příležitostech?

(Odpovědi: 1) Pečeť, 2) Xaver, 3) Trikolora, 4) EURO, 5) Polednice, 6) Hymna)

TAJENKA: EXTRÉM

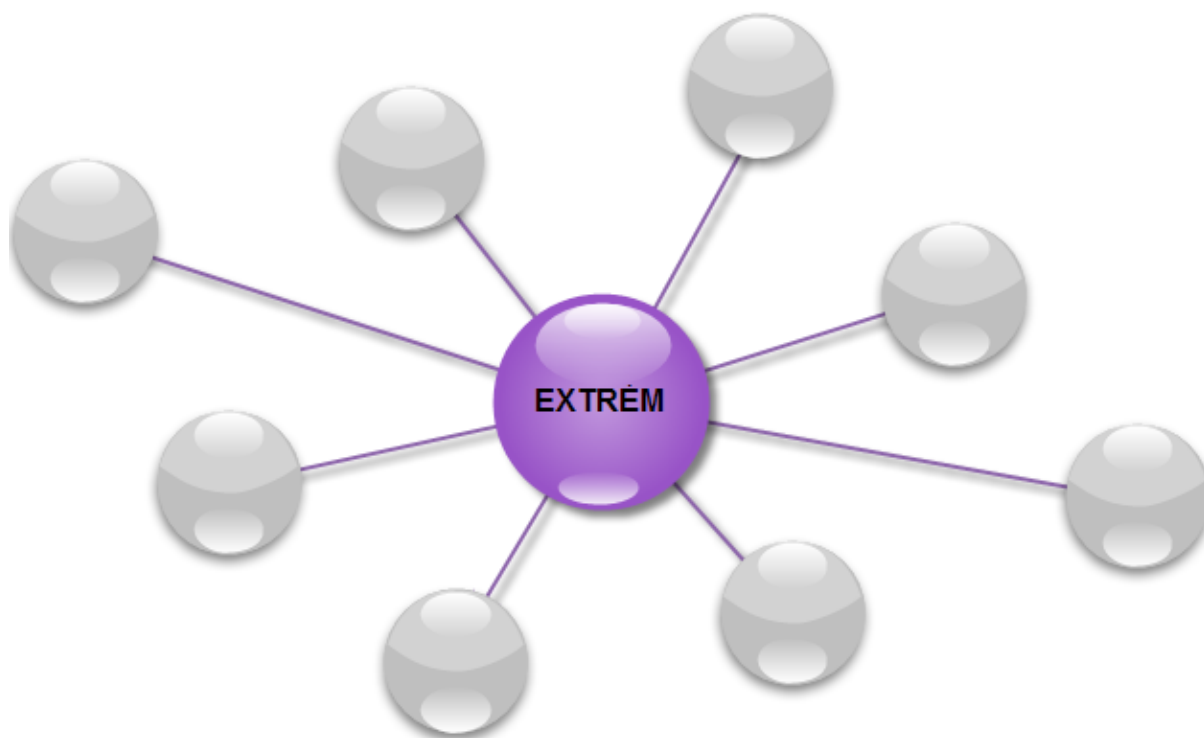
2) Myšlenková mapa – EXTRÉM (5 min)

(Co se vám, žáci, vybaví, když se řekne slovo extrém?)

- Učitel napíše na tabuli pojem „Extrém“ a žáci chodí jednotlivě k tabuli a píšou nejrůznější asociace, které je k danému slovu napadají, poté proběhne společné shrnutí
- Zároveň žáci mají rozdané předtištěné myšlenkové mapky, do kterých si mohou zapisovat probrané asociace, mapky si poté za domácí úkol vlepí do sešitu
- Jako doplnění si žáci napíší do sešitu tři věty, ve kterých použijí slovo extrém/extrémní, aby si ověřili, zda mu správně rozumí a umí jej používat.

(Extrémní: výstřední, krajní, okrajový, hraniční)

- **Myšlenková mapa:**

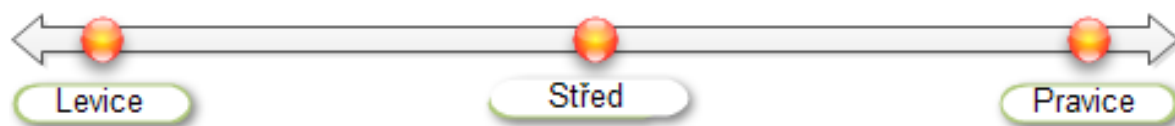
3) Nová látka – extremismus, politická škála (20 min)

- Nejprve učitel vysvětlí žákům pojem extremismus, ti si píšou poznámky do sešitu.

→ Extremismus: Krajně radikální, výstřední postoj, označení pro ideologie nebo skupiny, které stojí mimo střední proud ve společnosti a které často nějakým způsobem porušují různé základní společenské standardy. Většinou se jedná o činy agresivní, násilné, motivované především rasovou, náboženskou či národnostní nenávistí...

- Poté se učitel zaměří na politický význam slova extremismus a znázorní žákům politickou škálu, aby pochopili rozdělení politických stran a zaměření. (Tuto škálu dostanou děti pro lepší přehlednost vytištěnou a vlepí si jí doma do sešitu k ostatním poznámkám z hodiny)

- Politická škála:

- Učitel stručně vysvětlí pojmy, které se v dané škále nacházejí (pravice, levice, střed)
- Otázka pro žáky: Kde se na politické škále nachází pravicový a levicový extremismus? (na samém okraji, žáci si to do obrázku doplní)

→ Pravice: Označení pro řadu politických ideologií, podporujících především zachování tradičních a kulturních hodnot, zvyklostí. Důležitá je sociální hierarchie, ale také svoboda člověka, minimální roli by ve společnosti měl mít stát. V současnosti: volný trh, tržní hospodářství atp. V ČR: ODS, TOP 09, Strana svobodných občanů...

→ Levice: Označení pro řadu politických směrů a ideologií, které podporují a prosazují změny v tradičním sociálním pořádku, hájí práva nižších a středních vrstev, je pro rozdělování majetku, sociální rovnost, kolektivismus...

→ Politický střed: Jinak také centrismus. Jedná se o politické strany, které se ideově nacházejí mezi pravicí a levicí. Zejména se jedná o strany environmentální, regionální, etnické, křesťansko-demokratické apod. (V ČR nejznámější KDU-ČSL)

4) Aktivita: Přiřazovačka (10min)

- Učitel rozdává každému žákovi tabulku, která je rozdělena na dva sloupce, kde vlevo je nadpis „levice“ a vpravo „pravice“. Pod těmito pojmy, které byly žákům již v průběhu hodiny objasněny, jsou volné řádky. Každý žák dostane mimo tabulky ještě obálku, v níž budou rozstříhané různé pojmy (viz níže). Úkolem žáků bude přiřadit každý pojem

dle svého uvážení a na základě poznatků z hodiny do správného sloupce podle toho, pro kterou stranu politické škály by pojem mohl být typický či by nějakým způsobem mohl souviset.

- Aktivita slouží především jako ukázka toho, jak se žáci orientují v dané problematice, jak zatím chápou probranou látku, jak si dokážou hledat spojitosti a jak pracují i s pojmy, které třeba zatím úplně neznají.

- Žáci pracují samostatně, kdo má hotovo, tak se hlásí. Pokud by někdo přiřadil vše správně, popř. s jednou malou chybou, dostane malou jedničku za aktivitu.

- Po skončení práce všech žáků proběhne společná kontrola s učitelem, který žákům objasní pojmy, se kterými si žáci nevěděli rady a vyjasní, proč patří do daného sloupce.

- Po společné kontrole si žáci pojmy přepíší či nalepí do správných sloupců.

- Tabulka:

(ULTRA)LEVICE	(ULTRA)PRAVICE

- Pojmy připravené na rozstřihání a pozdější přiřazování:

Komunismus	Anarchismus	KSČM	Rovnost	Internacionalismus
Rasismus	Nacionalismus	ODS	Skupina Orlík	Nadřazenost

- Řešení:

Levice: komunismus, anarchismus, KSČM, rovnost, internacionalismus

Pravice: rasismus, nacionalismus, ODS, skupina Orlík, nadřazenost

5) Shrnutí – závěr hodiny – evaluace (5min)

- Každý z žáků řekne jedno slovo, které si pamatuje z uplynulé hodiny. Slovo, které ho nějak zaujalo, které souviselo s hodinou, které se naučil apod.

- Poté učitel položí několik kontrolních otázek, které se týkají uplynulé hodiny, aby si ověřil, jak žáci dávali pozor a zda je jim látka jasná.

→ např. Co znamená slovo extremismus?

Jak se dělí politická škála?

Čím je typická pravicová ideologie?

Čím se vyznačuje levice?

...

- Nakonec učitel krátce zhodnotí hodinu, žáky a jejich celkovou spolupráci během výuky.

Cíle hodiny, průběh a zhodnocení výuky

Třída: 8. B (počet žáků: 22)

Cíle výuky:

→ Kognitivní cíle výuky:

- Žák chápe pojmy extrém, extremismus, (ultra)levice, (ultra)pravoce, politická škála a dokáže je vysvětlit vlastními slovy
- Žák je schopen vyjmenovat základní rozdíly mezi (ultra)pravicovým a (ultra)levicovým politickým zaměřením
- Žák zná podstatu pojmů rasismus, anarchismus, komunismus, nacionalismus a internacionalismus (více se dozví v dalších hodinách)

→ Afektivní cíle výuky:

- Žák chápe důležitost informovanosti o politické situaci
- Žák chápe základní politickou škálu v České republice a je schopen si utvořit vlastní názor

Průběh hodiny a její hodnocení

Hodina byla odučena v 8. třídě v rámci předmětu Výchova k občanství (Vzdělávací oblast dle RVP: Člověk a společnost). Pro větší atraktivitu hodiny byly vystřídány různé metody i formy výuky. Pro vysvětlení nové látky byla zvolena metoda slovní, pro bližší procvičení pak metoda praktická, při níž pracovali především sami žáci.

Na začátek hodiny jsem zvolila křížovku, se kterou mám obecně výborné zkušenosti a potvrdilo se mi to i nyní. Žáky tento typ „učení“ baví, zajímala je tajenka a byli velmi snaživí. Motivací jim byla samozřejmě i možnost dostat za správné vyplnění (nejrychlejší tři žáci) malou jedničku. Vše proběhlo v klidu a většina žáků měla vyplněno správně, proto jsme mohli plynule přejít k další části hodiny.

Dalším bodem byla tzv. myšlenková mapa, jejímž středobodem byla tajenka z předchozí aktivity, konkrétně pojem „extrém“. Žáci zpočátku příliš nechápali princip mapky, jelikož s ní, dle jejich slov, ještě neměli žádné zkušenosti, po bližším vysvětlení však práce probíhala již bez problémů. Propojena byla forma skupinového vyučování (žáci diskutovali o pojmech, které je napadaly a psali je na tabuli do společné třídní myšlenkové mapy) a forma individuální, kdy pracoval každý žák sám na své mapce a zapisoval si pojmy jemu nejbližší.

Následně jsme přešli k expoziční fázi výuky, během které jsem žákům (pomocí frontální výuky) objasnila pojmy extremismus, politická škála, levice, pravice a politický střed. Tato fáze byla, dle očekávání, pro žáky nejméně atraktivní, jelikož museli převážně poslouchat a dělat si zápisky do sešitu, což je bavilo samozřejmě méně než předchozí fáze hodiny, které vyžadovaly především jejich vlastní aktivitu. Někteří žáci byli nepozorní a vyrušovali, vše však proběhlo v mezích a obecně bylo, myslím si, téma pro žáky zajímavé. Dva jedinci mě dokonce překvapili svými nadprůměrnými znalostmi z oblasti politiky a svým zájmem o politické dění obecně (tito dva žáci dostali jedničku za aktivitu při hodině). Během této fáze hodiny byla žákům poskytnuta vytištěná jednoduchá politická škála, do které si žáci mohli dělat další poznámky a vlepili si jí poté do sešitu.

Předposlední fází hodiny byla tematická aktivitka – přiřazovačka, která sloužila především jako demonstrace toho, jaké obecné znalosti žáci mají a jak dokážou improvizovat s pojmy, které neznají. Princip této didaktické hry je popsán výše a musím říci, že žáky hra velmi bavila. Pracovali ve dvojicích, což se mi v této konkrétní třídě jeví jako nejoblíbenější forma výuky. Pouze jedna dvojice zvládla přiřazování bez chyby (výše zmínění dva žáci s velkým zájmem o politiku), což jsem ale očekávala, jelikož se ve hře objevily i pojmy žákům neznámé. Nakonec jsme si vše zkontrolovali společně a každý z pojmů jsem žákům krátce vysvětlila. Nezabíhala jsem však do detailů, jelikož se k důležitým pojmům vrátíme ještě v následujících hodinách, o čemž jsem také informovala žáky.

Nakonec proběhlo stručné shrnutí hodiny. Žáci jmenovali pojmy, které je v hodině zaujaly, já, jakožto učitel, jsem poté náhodně několika žákům položila jednoduché kontrolní otázky, které se týkaly probrané látky, a žáci na ně odpovídali. Na závěr jsem žáky pochválila, jelikož pracovali pěkně, spolupracovali a někteří projevili nečekaný zájem o téma.

Celkově byla hodina úspěšná a stanovené cíle byly splněny.

Rozvíjené kompetence:

- kompetence k řešení problémů (žák byl schopen řešit zadané úkoly)
- kompetence sociální a personální (žák dokáže spolupracovat, vytvářet mezilidské vztahy a udržovat je, umí se ale rozhodovat i sám a odolávat nátlakům)
- kompetence občanská (žák chápe důležitost politické informovanosti a sledování veřejného dění)

Pokračování z minule, nové pojmy, rasismus

2. hodina

1) Opakování z minulé hodiny – krátký test (10 min)

- Učitel diktuje žákům otázky, ti si je zapíší na papír, poté dostanou čas na vypracování. Test nebude na známky, slouží pouze jako zopakování předchozí hodiny, ale pokud někdo odpoví na všechny otázky správně, dostanou jedničku za aktivitu. Poté proběhne společná kontrola, případné nejasnosti a dotazy učitel žákům objasní. Správně vyplněný testík si žáci vloží do sešitu, bude jim sloužit jako pomůcka při učení např. na pololetní písemnou práci apod.

Otázky:

- a) Kde se na politické škále nachází extremismus? (na samém okraji)
- b) Jaké jsou hlavní myšlenky pravicově zaměřených hnutí? (zachování tradičních hodnot, podnikatelství, zaměření na jedince, nacionalismus, sociální hierarchie...)
- c) Měla/má nějaká extremisticky zaměřená strana zastoupení v českém parlamentu? (ano, KSČM, dříve také SPR – RSČ)

- d) Rovnost všech lidí je typická pro levici × pravici? (levice)
- e) Rasismus je typickým projevem levicového × pravicového extremismu?
(pravicového)

2) Nová látka, navázání na předchozí hodinu – pravicový extremismus + související pojmy (5 min)

- Učitel naváže na předchozí hodinu, kde se žáci seznámili s pojmy levice, pravice a extremismus, krátce je zopakuje, aby si žáci látku oživil, a poté se zaměří na pravicový extremismus. Diktuje žákům poznámky, ti si je zapisují do sešitu.

- Pravicový extremismus: Označení pro krajně pravicově zaměřená politická hnutí. Pravicoví extremisté se veřejně hlásí k tradičním hodnotám, jsou zásadně proti vlivu cizích kultur, vyzdvihují vlastní národ nad všechny ostatní, v opravdu extrémních případech chtějí docílit „pořádků“, které známe z hitlerovského Německa. Výjimkou není ani použití násilí, jedná se především o rasově motivované útoky a různé demonstrace. Zásadními pojmy a znaky pravicových extremistů jsou rasismus, nacionalismus, nadřazenost, xenofobie, národ apod.

3) Nová látka – pojmy – přiřazovačka (13 min)

- Žáci se rozdělí do skupinek po cca 3-4 lidech, dostanou od učitele obálky, ve kterých bude pět pojmů a pět krátkých definic/popisů. Úkolem žáků bude přiřadit ke každému pojmu definici, která ho podle nich nejlépe vystihuje. Žáci již většinu z uvedených pojmů „zaslechli“, zbytek zkusí odvodit. Pokud některá skupina vše správně přiřadí, získá malou jedničku za aktivitu. Po skončení práce všech skupin proběhne společná kontrola a učitel se poté ke každému pojmu vrátí a řádně ho dovysvětlí. Žáci si dělají poznámky do sešitu.

RASISMUS	XENOFOBIE	NACIONALISMUS	TERORISMUS	ANTISEMITISMUS
----------	-----------	---------------	------------	----------------

- a) Ideologie, politický směr, který vychází z přesvědčení o výjimečnosti a nadřazenosti vlastního národa.
- b) Hrubé, nelidské zastrašování a vyhrožování násilím a silou, zaměřené především na obyčejné civilisty. Cílem je vytvořit atmosféru strachu, aby skupina dosáhla vytyčených politických cílů.

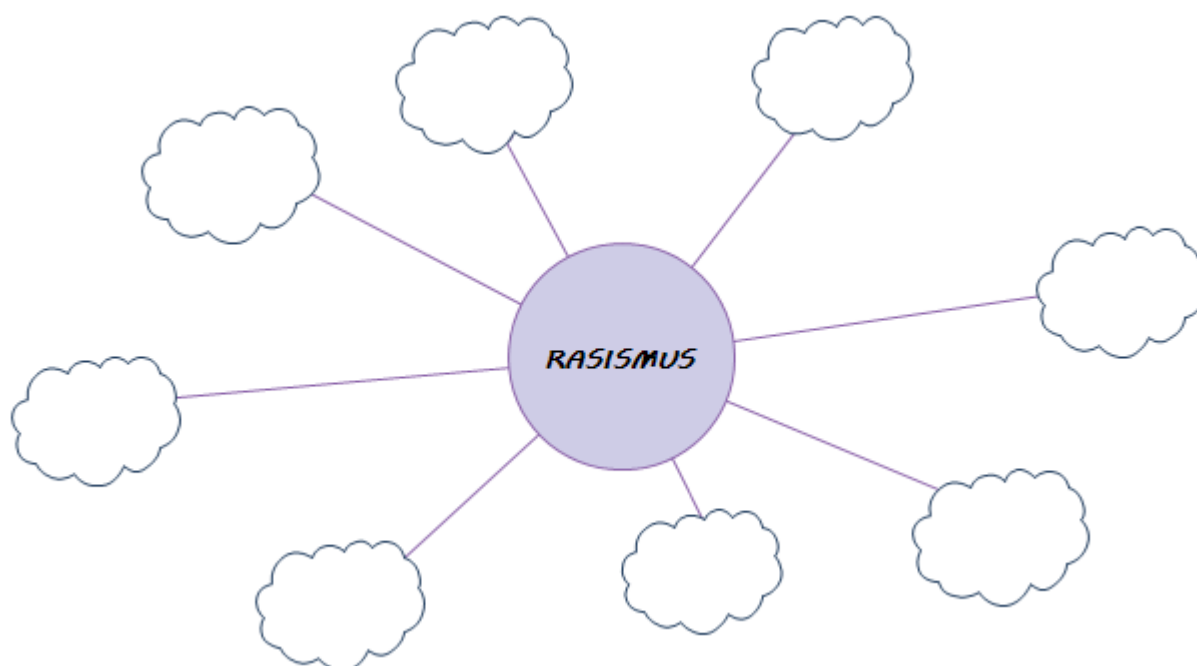
- c) Ideologie, která rozděluje sociální skupiny podle rasového klíče. Vyzdvihuje společenské nerovnosti na základě biologických odlišností mezi lidmi.
- d) Strach z něčeho neznámého, především pak strach z cizinců, obavy z cizích tradic a z odlišné kultury.
- e) Nepřátelství nebo také předpojatost vůči Židům, je to určitá forma xenofobie. Krajním případem byla otevřená nenávistná nacistická ideologie Adolfa Hitlera, která byla příčinou genocidy (vyvražďování, vyhlazování) Židů ve 2. SV.

Řešení: a) nacionalismus, b) terorismus, c) rasismus, d) xenofobie, e) antisemitismus

4) Nová látka – myšlenková mapa – rasismus (7 min)

- Učitel napíše na tabuli pojem „Rasismus“ a žáci chodí jednotlivě k tabuli a píší nejrůznější asociace, které je k danému slovu napadají, poté proběhne společné shrnutí a diskuze.

- Žáci mají rozdané předtištěné myšlenkové mapky, do kterých si mohou zapisovat své vlastní myšlenky i asociace, které byly probrané při společném shrnutí. Mapky si poté za domácí úkol vlepí do sešitu.

→ Co je to rasismus?

- Učitel napíše na tabuli slova, která při správném seřazení utvoří krátkou definici rasismu. Žáci zkusí samostatně do sešitů seřadit slova tak, aby dávala smysl. Poté si to zkontrolují všichni společně a definici si zapíší do sešitu.

JE	PROTI	PROJEV	RASY	PŘÍSLUŠNÍKOVI	JINÉ	NENÁVISTI	RASISMUS
----	-------	--------	------	---------------	------	-----------	----------

- Např.: Je Proti Projev Rasy Příslušníkovi Jiné Nenávisti Rasismus

Řešení: Rasismus je projev nenávisti proti příslušníkovi jiné rasy.

→ rasismus-doplnění informací: teorie a ideologie, která dělí sociální skupiny podle rasy, biologického původu. Tato teorie tvrdí, že na základě odlišného vývoje různých ras se determinují i vlastnosti a schopnosti příslušníků této rasy. Často tyto názory vedou rasové diskriminaci, v krajních případech dochází až k pokusům o vyvraždění nepřátelských skupin.

5) Nová látka – Rasismus – Aktivita (8 min)

- Žáci se rozdělí do 3-4 skupinek, každá skupina má za úkol zamyslet se nad problematikou Romů v České republice a vymyslet cca pět příkladů toho, jakým způsobem se Romové vyčleňují ze společnosti (bydlí často odděleně v různých „ghettech“, zanedbávají školní docházku, často patří mezi nezaměstnané...) a cca pět příkladů toho, jak by se naopak dali začlenit (podporovat je ve vzdělávání, poskytovat více informací o důležitosti práce...). Aktivita slouží žákům k uvědomění, že bychom ostatním měli pomáhat „zapadnout“ do společnosti, pomoci jim přizpůsobit se a nevyčleňovat je jen proto, že jsou na první pohled jiní.
- Zástupce z každé skupiny poté přečte to, na co se spolužáky přišli, po přečtení práce všech skupin proběhne krátká diskuze, ve které se názory porovnají a zhodnotí.

VYTĚSNIT ROMY ZE SPOLEČNOSTI	ZAČLENIT ROMY DO SPOLEČNOSTI

6) Závěr hodiny, evaluace (2 min)

- Na závěr mají žáci možnost zeptat se na věci, které jim nejsou zcela jasné, poté učitel krátce shrne probranou látku a zhodnotí práci žáků v hodině.

Cíle hodiny, průběh a zhodnocení výuky

Třída: 8. B (počet žáků: 22)

Cíle výuky:

→ Kognitivní cíle výuky:

- Žák dobře chápe pojmy pravicový extremismus a rasismus a dokáže je vysvětlit vlastními slovy
- Žák zná podstatu pojmů xenofobie, nacionalismus, antisemitismus, terorismus

→ Afektivní cíle výuky:

- Žák chápe problematiku pravicových extremistů
- Žák si uvědomuje podstatu rasismu a je schopen utvořit si na lidi kolem sebe svůj vlastní názor

Průběh hodiny a její hodnocení

Stejně jako minulou hodinu jsem i tuto hodinu odučila v třídě 8. B v rámci předmětu Výchova k občanství (Vzdělávací oblast dle RVP: Člověk a společnost). I v této hodině jsem se snažila střídat různé metody a formy výuky, abych žáky zaujala a vzbudila v nich zájem o probírané téma.

Začátek hodiny byl tentokrát věnován krátkému testu. Diktovala jsem žákům otázky, ti poté odpovídali. Test nebyl na známky, sloužil spíše jako oživení minulé hodiny a později jako jeden z dalších podkladů žáků pro učení. Test se bohužel nesetkal s příliš velkým úspěchem. I když žáci věděli předem, že test není na známky, naopak za něj

mohou získat pouze bonusovou známku, tak k němu přistupovali jako k nepříjemné povinnosti a nedokázali pochopit jeho podstatu. Samozřejmě se našly i výjimky, kterým test přišel zajímavý, ale šlo spíše jen o pár jednotlivců. Jediný žák dokázal odpovědět uspokojivě na všechny otázky a získal jedničku. Otázky jsme si poté prošli a nejasnosti jsem doplnila svým výkladem.

Dalším bodem hodiny bylo navázání na hodinu předešlou. Frontálním způsobem jsem žákům vysvětlila podrobněji pojem pravicový extremismus, s kterým se žáci setkali již v předešlé hodině. Poté jsem zmínila několik pojmů, které jsou typické pro pravicový extremismus, ale dále jsem je nerozebírala, jelikož podrobnější vysvětlení bylo úkolem další části hodiny. Myslím, že látka žáky zaujala, ale (jako je již pravidlem) byli líní dělat si zápisky do sešitu. Nakonec to však všichni zvládli.

Jak již bylo zmíněno, další částí hodiny byla aktivitka zaměřená na vysvětlení a pochopení pojmů, které úzce souvisí s pravicovým extremismem. Úkolem žáků bylo rozdělit se nejprve do skupinek po 3-4 dětech, poté si rozdali obálky, ve kterých našli na papírcích pět pojmů a dále pět odstavců textu. Smyslem hry je přiřadit k jednotlivým pojmům odpovídající text, který obsahuje jeho krátkou definici, vysvětlení. Žáci se úkolu ujali vcelku nadšeně. Tato třída se jeví jako velmi aktivní, co se různých didaktických her a skupinových prací týče, horší je to s psaním a frontálním způsobem výuky. Všechny skupiny pracovaly vcelku rychle, avšak pouze jedna skupinka dokázala splnit úkol bez chyby a získat jedničku za aktivitu. Po skončení práce všech skupin proběhla společná kontrola, při níž jsem všechny pojmy dovysvětlila, a žáci si dělali poznámky do sešitů. Jeden z pojmů však zůstal bez bližšího vysvětlení. Tím pojmem byl rasismus, který byl objasněn po chvíli v dalším průběhu hodiny.

Již jsem naznačila, že dále jsme se ve výuce věnovali problematice rasismu. Pro navození tematické atmosféry jsem zvolila myšlenkovou mapu, kterou žáci dostali předtištěnou, aby si do ní mohli dělat své poznámky. Ve středu mapky stál pojem rasismus, který jsem napsala i na tabuli. Žáci náhodně chodili k tabuli a psali pojmy, které je k dané problematice napadaly. Překvapila mě spousta rozdílných názorů žáků na rasismus. Objevovaly se asociace typu „plynová komora“, „Hitler“, ale i „pomoc“, „přizpůsobivost“ či „chudoba“. V této části hodiny byli žáci velmi pozorní a moc hezky pracovali. Bylo vidět, že je jim téma blízké a opravdu je zajímavá.

Po dokončení Mindmapu (myšlenkové mapy) a diskuzi k tématu jsme rovnou přešli k tomu, jak tedy správně pojem rasismus definovat. Napsala jsem na tabuli zpřeházená slova, která po správném poskládání tvořila větu „Rasismus je projev nenávisi proti

příslušníkovi jiné rasy“. Žáci měli za úkol zkusit poskládat slova samostatně, poté jsme si definici společně zkontrolovali a žáci si ji přepsali do sešitů. Krátce jsem pojem dovysvětlila, poté se začali k problematice vyjadřovat sami žáci. Čas nás sice tlačil, ale nechtěla jsem žákům kazit rozjetou diskuzi, jelikož bylo vidět, že se k této otázce opravdu chtějí vyjádřit. K mému překvapení se ve třídě objevovaly velmi rozumné názory, neobešlo se to však bez několika málo vulgárních výkřiků od jedinců, kteří měli k rasismu pozitivní vztah. Téma se týkalo především romské otázky v České republice. Na závěr hodiny měla přijít aktivítka, při které by se žáci blíže zamysleli nad problémy se začleňováním Romů do společnosti (do škol, zaměstnání, široké veřejnosti apod.), avšak kvůli nečekaně rozsáhlé předešlé debatě na ni nezbyl čas. Zeptala jsem se tedy žáků, s přihlédnutím k jejich zapálení pro tuto látku, zda by o tuto formu didaktické hry opravdu stáli a po jejich hromadném souhlasu jsem se rozhodla, že aktivitu zařadím na začátek příští hodiny, aby o ni nepřišli.

Když pominu časovou tíseň, kvůli které nebyl plán hodiny úplně dodržen, tak se mi tato hodina líbila. Žáci projevili velký zájem o problematiku rasismu, měli velkou potřebu se k látce vyjadřovat. Slabým místem byly jen krátké pasáže frontální výuky, kdy žáci museli poslouchat a zapisovat si do sešitu. Při těchto chvílích byli méně pozorní a nejevili příliš zájmu.

Rozvíjené kompetence:

- kompetence k řešení problémů (žák byl schopen řešit zadané úkoly, především při aktivitách ve skupinách)
- kompetence sociální a personální (žák dokáže spolupracovat, vytvářet mezilidské vztahy a udržovat je, umí se ale rozhodovat i sám a odolávat nátlakům)
- kompetence občanská (žák se seznámil s problematikou rasismu, jeho vlivu a jeho důsledků ve společnosti, umí si vytvořit vlastní názor a rozhodovat se podle svého uvážení)

Doplnění předchozí hodiny, nová látka – Pravicoví extremisté

3. Hodina

1) Doplnění minulé hodiny – Rasismus – Aktivita (10 min)

- Žáci se rozdělí do 3-4 skupinek, každá skupina má za úkol zamyslet se nad problematikou Romů v České republice a vymyslet cca pět příkladů toho, jakým způsobem se Romové vyčleňují ze společnosti (bydlí často odděleně v různých „ghettech“, zanedbávají školní docházku, často patří mezi nezaměstnané...) a cca pět příkladů toho, jak by se naopak dali začlenit (podporovat je ve vzdělávání, poskytovat více informací o důležitosti práce...). Aktivita slouží žákům k uvědomění, že bychom ostatním měli pomáhat „zapadnout“ do společnosti, pomoci jim přizpůsobit se a nevyčleňovat je jen proto, že jsou na první pohled jiní.

VYČLENĚNÍ ROMŮ ZE SPOLEČNOSTI	ZAČLENIT ROMY DO SPOLEČNOSTI

- Zástupce z každé skupiny poté přečte to, na co se spolužáky přišli, po přečtení práce všech skupin proběhne krátká diskuze, ve které se názory porovnají a zhodnotí.

(Je velmi nutné zvážit vhodnost zařazení této aktivity do výuky. Učitel by se měl řídit danou třídou a jejím osazenstvem. Pokud se ve třídě vyskytují Romové, může aktivita vyvolat nepříjemnou situaci.)

2) Krátký film – Nedovedu pochopit (20 min)

- Učitel pustí žákům kratičký film (cca 5 minut), který je dostupný na webu Youtube na adrese <http://www.youtube.com/watch?v=Kvg1ODXINJY>. Tento snímek obsahuje záběry týkající se koncentračních táborů, extremistických útoků, různých extremistických pochodů, koncertů aj.

- Po zhlédnutí filmu žáci dostanou vytištěný pracovní list, na němž se nachází několik otázek týkajících se (nejen) filmu. Žáci jej samostatně vyplní, učitel se zatím k ničemu nevyjadřuje. Po skončení práce žáků učitel vyvolává jednotlivé žáky, kteří nahlas přečtou, co napsali. Poté proběhne otevřená diskuze k tématu. Žáci srovnávají své názory a hodnotí shlédnutý film.

(Film by měl sloužit k uvědomění si nebezpečí extremistických hnutí. Učitel však musí dbát na vhodnost použití tohoto filmu. Film není vhodný pro každou třídu, je tedy třeba jeho zařazení pečlivě zvážit.)

1. Vysvětli pojem antisemitismus

2. Víš, co je Holocaust? Vysvětli

3. Co znamená zvolání „Heil Hitler“ (tzv. „hajlování“), které často používají pravicoví extremisté na svých akcích?

4. Co si myslíš o vyhlazování určité rasy? Myslíš, že může být nějaká rasa nadřazená a jiná je hodna záhuby?

5. Znáš nějakou extremistickou hudební skupinu, která působila/působí v České republice? Znáš nějaké její texty písní?

6. Jak na tebe zapůsobil film? Co bylo jeho hlavní myšlenkou, jeho poselstvím?

3. Cvičení – extremismus – píseň+text (12 min)

- Učitel pustí žákům píseň skupiny Orlík s názvem „Bílej jezdec“. Učitel k písni ani kapele neuvádí předem žádné podrobnější informace. Žáci dostanou do dvojic papír s textem písně, kde jsou však vynechaná náhodná slova. Úkolem žáků bude text doplnit (úkol je určen především ke zvýšení pozornosti žáků a k lepšímu vnímání textu). Pokud je potřeba, pustí učitel píseň dvakrát. Pod textem písně jsou ještě další otázky, které zkusí žáci zodpovědět nejprve ve dvojicích, poté proběhne diskuze celé třídy.

(píseň je dostupná např. na webu Youtube na adrese http://www.youtube.com/watch?v=_Pdv1__eE8Y)

Bílej jezdec jede tmou
Bílej má nad hlavou
Jede cvalem s touhou svou
Jede smutnou Evropou

Prachem cest je pokrytej
Nese svoje

Pohled krví podlítej
Jede sám to každej ví

Bílej

Bílá zář
Bílej den
A bílá

Bílej jezdec, bílá zář, bílej den a bílá tvář

Jeho kůň je unaven
..... s mečem znavená
Z černý noci už je den
Mladá dívka zmámená
Podala mu vody pít
..... se jen usmívá
V čistý zemi chtěl by žít
Dní už mu moc nezbývá

Bílej jezdec
Bílá

Bílej den
A bílá tvář
Bílej jezdec, bílá zář, bílej den a bílá tvář

Kolik rytířů
Padlo pro tu pravdu svou?
Kolik lesklejch pancířů
..... většinou?
Tak buďte trochu šlechetný
Ať tu není jako host
Na tu bitvu poslední
Je vás tady přece dost!

Bílej jezdec
Bílá zář
Bílej den
A bílá tvář
Bílej jezdec, bílá zář, bílej den a bílá tvář

Outro: Poslední bitva

Dejme se na pochod
Banda blbounů plešatejch
Mu možná přijde vhod!

Doplňující otázky:

1. Doplňte vynechaná slova.
2. Znáte autora písně a její název?
3. Koho podle vás znázorňuje ve skutečnosti „bílej jezdec“?
4. O čem podle vás píseň pojednává? Co je její hlavní myšlenkou?

Řešení: 1. a) meč, b) poselství, c) jezdec, d) tvář, e) paže, f) rytíř, g) zář, h) bílejch, i) rozdupáno, j) vzplála
2. Skupina Orlík, píseň Bílej jezdec
3. Záleží především na individuálním názoru, předpokládá se, že jde o rasisticky zaměřeného jedince, stoupence pravicového extremismu
4. Opět záleží na názoru a vlastním pojetí žáka, předpokladem je rasisticky zaměřený text, který oslavuje „bílou“ rasu a chce očistění Evropy od „špinavých“ ras.

4. Závěr hodiny, evaluace (3 min)

- Každý žák řekne jedno slovo, které ho během hodiny zaujalo. Poté učitel zhodnotí práci žáků v hodině, zodpoví případné dotazy.

Cíle hodiny, průběh a zhodnocení výuky

Třída: 8. B (počet žáků: 22)

Cíle výuky:

→ Kognitivní cíle výuky:

- Žák dobře chápe pojmy antisemitismus a rasismus (pokračování z předešlé hodiny) a dokáže je vysvětlit vlastními slovy
- Žák rozumí pojům Holocaust, „hajlovat“

→ Afektivní cíle výuky:

- Žák zná následky extremistického jednání z historie, dokáže si na to utvořit vlastní názor.
- Žák rozumí nebezpečí silně extremistického chování, je schopen dané chování rozeznat a vyvarovat se mu.

Průběh hodiny a její hodnocení

Hodina byla odučena v třídě 8.B v návaznosti na předchozí dvě hodiny (v rámci předmětu Výchova k občanství, vzdělávací oblast: Člověk a společnost). Po dvou předchozích hodinách, které obsahovaly spoustu nových pojmů, což bylo pro žáky chvílemi vcelku náročné, jsem se rozhodla tuto hodinu pojmout více interaktivně. Průběh hodiny závisel především na práci žáků a na jejich kreativitě a ochotě spolupracovat. Žáci pracovali samostatně, ve dvojicích i ve skupinkách. Frontální metoda byla použita jen velmi zřídka, především na doplnění informací, které nebyly žákům při aktivitách jasné.

Prvním bodem vyučování byla krátká didaktická hra, kterou měli žáci slíbenou z předchozí hodiny, jelikož na ni nezbyl čas. Žáci zde pracovali ve skupinkách po třech až čtyřech lidech. Měli za úkol do předtištěných tabulek napsat několik příkladů, jakým způsobem se Romové v České republice vyčleňují ze společnosti, proč jsou označováni za „nepřizpůsobivé“, proč žijí často na okraji společnosti a k tomu několik příkladů, jak danou věc řešit, jaké by žáci viděli možnosti začlenění Romů do společnosti, jak bychom jim mohli pomoci apod. (pozn. aktivita není příliš vhodná pro třídy, kde se nachází romské děti – záleží na zhodnocení učitele, zda je aktivita pro danou třídu vhodná). Tato hra děti vcelku bavila a mile mě překvapilo, jak se s úkolem žáci poprali. Jejich akčnost byla dána asi i tím, že měli hru slíbenou z minulé hodiny a těšili se na ni. Po přečtení prací žáků proběhla diskuze, kterou jsem však musela utnout, abychom mohli přejít k dalším úkolům.

V další části hodiny jsme se s dětmi věnovali krátkému filmu „Nedovedu pochopit“, který je k dispozici na webu Youtube. Po zhlédnutí filmu dostali žáci pracovní listy, kde se nacházely otázky týkající se problematiky, která byla znázorněna právě ve výše uvedeném filmu. Konkrétně šlo o problematiku antisemitismu, rasismu a pravicového extremismu obecně. Dlouho jsem zvažovala, zda film ve výuce použít, jelikož obsahuje vcelku drastické scény. S přihlédnutím na dnešní náтуру dětí a na celkovou morálku třídy jsem však nakonec film použila a nelituji toho. Po skončení videa byli žáci až překvapivě tiší, film se jich očividně dotkl. Já jsem prozatím neříkala nic, jen jsem žákům poskytla informace k vyplnění pracovních listů. Otázky v pracovním listě byly pojaty převážně jako věci k zamyšlení, ne jako holá fakta, která mají žáci znát z paměti. Chtěla jsem, aby se zamysleli nad problematikou holocaustu, antisemitismu apod., jelikož jsou tato témata vcelku opomíjena a žáci mnohdy ani nevědí, co pojmy

znamenaají, natož, že souvisí s 2. světovou válkou atd. Žáci měli za úkol pracovat samostatně, což byl trochu problém, jelikož v této třídě jsou žáci velmi živí a povídaví. Bylo také zřejmé, že většina chce mít především „správné odpovědi“ a nechápe, že nejde o test na známky, ale jen o vyjádření jejich pohledu na věc. Přistoupila jsem tedy k tomu, že otázky rovnou prodiskutujeme společně. Vyvolávala jsem tedy jednotlivé žáky, ti přečetli otázku a svou odpověď na ni. Ostatní žáci je doplnili, popř. jim odporovali a vkládali své odlišné názory. Na konci si žáci udělali několik poznámek do sešitu (co je holocaust, co znamená zvolání „Heil Hitler“...). Obecně žáci pracovali pěkně, jako vždy se však našly výjimky, které práci ostatních narušovaly. Jeden z žáků dostal malou pětku za „aktivitu“, jelikož ustavičně vyrušoval a pokřikoval po třídě nevhodné výrazy.

Dalším cvičením pak byl rozbor písně skupiny Orlík (dnes již neexistující) s názvem Bílej jezdec. Žáci nejprve dostali pracovní list, kde se nacházel text písně, ve kterém však chybělo několik slov. Pustila jsem žákům píseň, ti poslouchali a doplňovali chybějící slova. Po doplnění mezer v textu žáci přešli k zodpovězení několika doplňujících otázek. Při této aktivitě pracovali žáci ve dvojicích, což mi přišlo v této třídě jako nejoblíbenější řešení práce. Všechny dvojice správně doplnily text a, k mému překvapení, většina znala i název hudební skupiny a název písně. Přešli jsme tedy rovnou k rozboru textu samotného. Nechala jsem žáky zamyslet se nad povahou textu, žáci hledali různé metafory a zamýšleli se, co je předpokládaným posláním písně. Většina žáků předvedla velmi zajímavé názory a bylo vidět, že je tato problematika baví a zajímá. Několik žáků se však téměř nezapojilo, zdálo se, že se stydí vyjádřit své názory nebo měli strach, že by za „negativní“ názor dostali třeba špatnou známku. Tři dvojice dostaly jedničku za aktivitu, jelikož se do řešení úkolů pustily opravdu s vervou a celkově tito žáci pracovali v hodině dobře.

Nakonec proběhlo krátké zhodnocení hodiny, shrnutí látky a zodpovězení několika dotazů od žáků k probrané látce. Hodina se mi velmi líbila (až na pár výjimek v podobě neaktivních a vyrušujících žáků). Myslím si, že se žáci za uplynulé dvě hodiny s látkou již sžili a přistupují k výuce, na svůj věk, velmi rozumně.

Rozvíjené kompetence:

- kompetence k řešení problémů (žák byl schopen řešit zadané úkoly při interaktivně pojaté hodině)

- kompetence sociální a personální (žák dokáže spolupracovat, vytvářet mezilidské vztahy a udržovat je, umí se ale rozhodovat i sám a odolávat nátlakům okolí)
- kompetence občanská (žák se seznámil s pojmy antisemitismus, rasismus, rozumí problematice pravicového extremismu, chápe následky takového jednání, umí si vytvořit vlastní názor, ví, jak správně jednat)

Pokračování v předchozí látce, nová látka, nacismus

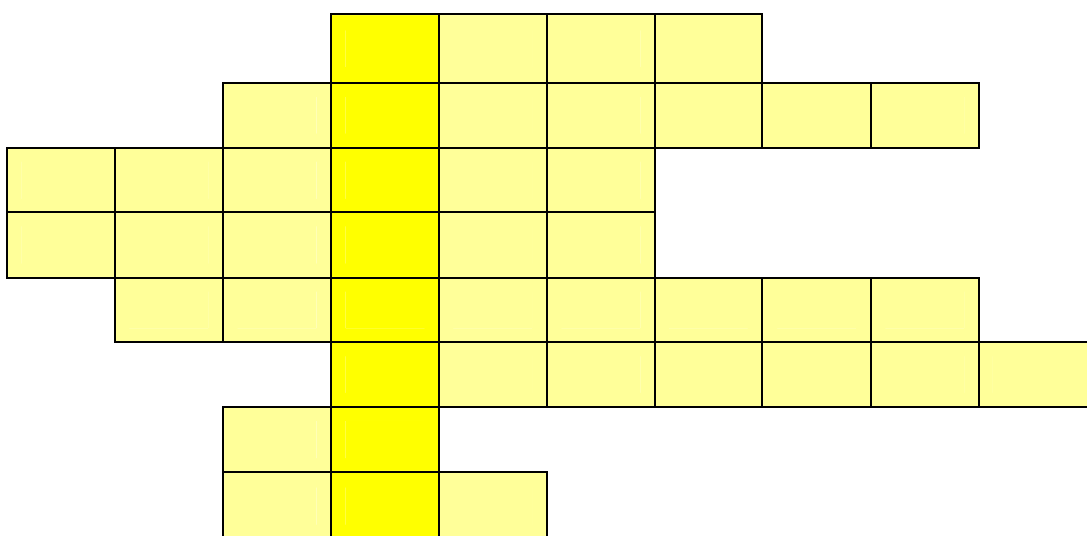
4. hodina

1) Navození atmosféry, nastínění tématu hodiny – KŘÍŽOVKA (5 min)

- Žáci dostanou předem vytištěnou prázdnou křížovku, pod níž budou napsané otázky, které žák zodpoví a odpovědi zapíše do křížovky. Žáci pracují samostatně, kdo má hotovo, přihlásí se, první tři žáci se správně vyplněnou tajenkou dostanou malou jedničku za aktivitu.

Nakonec si otázky projde společně celá třída.

- Křížovka:

- 1) Jak se nazývá nejvýznamnější vojenská organizace/vojenský pakt, jež chrání své členské státy před napadením třetí stranou? (uved' zkratku organizace)
- 2) Jak zní příjmení prvního prezidenta Československa?

- 3) Uveď zkratku celosvětově známé organizace, která se zabývá ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí a podporou jejich všestranného rozvoje.
- 4) Jaké zvíře (mimo dvouocasého lva) se nachází na velkém státním znaku České republiky?
- 5) Jak souhrnně označujeme teorii o nadřazenosti lidských ras a také nenávistné chování a jednání určitých skupin lidí proti lidem jiné rasy, jiného etnika?
- 6) Doplň křestní jméno slavného českého malíře, kreslíře a ilustrátora Alše.
- 7) Jaký je název organizace, která spojuje státy Evropy po hospodářské, politické aj. stránce a jejímž členem je ČR od roku 2004? (uveď pouze zkratku)
- 8) Uveď zkratku mezinárodní organizace, jejímiž členy jsou téměř všechny státy světa (včetně ČR) a jejímž cílem je především mezinárodní mír a bezpečnost.

(Odpovědi: 1. NATO, 2. Masaryk, 3. UNICEF, 4. Orlice, 5. Rasismus, 6. Mikoláš, 7. EU, 8. OSN)

TAJENKA: NACISMUS

2) Nová látka – NACISMUS – brainstorming (3 min)

- Žáci na základě tajenky v křížovce zjistí, co bude hlavním tématem hodiny. Napíší na tabuli slovo NACISMUS a každý žák bude vyvolán, aby řekl jedno libovolné slovo, které se mu v souvislosti s tímto heslem vybaví.

- Po vyjádření všech žáků proběhne krátká diskuze na téma nacismus, abych zjistila, zda mají žáci alespoň základní informace o této problematice, případně jaký mají na danou problematiku názor, zda dokážou tento pojem „zařadit“ někam do historie apod.

3) Nová látka – NACISMUS – výklad (8 min)

- Jelikož hodina bude pojata velmi aktivní formou a většina „výkladu“ bude přenesena na žáky, provedu pouze kratičké nastínění problematiky, nadiktuji dětem jednoduchou definici nacismu, kterou si napíší do svých sešitů, a poté bude výklad pokračovat formou následující aktivity.

→ Nacismus: slovo nacismus vzniklo z německého Nationalsozialismus (česky nacionální socialismus), je to krajně pravicová totalitní ideologie, která je oficiálně spojována s obdobím diktatury Národně socialistické německé dělnické strany (NSDAP – vedena Adolfem Hitlerem) v letech 1933 – 1945.

- ideologie nacismu je založena na velmi radikálním nacionalismu, rasismu, antisemitismu apod. (žáci by tyto pojmy měli již znát z předchozích hodin, ale můžeme se jich na hesla zeptat, případně si je společně osvěžit)

4) Nová látka – NACISMUS – aktivita (22 min)

Adolf Hitler	Osvětim	Lidice	Terezín
--------------	---------	--------	---------

- Žáci se nejprve rozdělí do skupinek po cca 4-5 žácích a každá skupinka zaujme místo u počítače. Žáci budou mít dnes možnost zahrát si trošku na učitele a tím se nejen dozvědět nové informace, ale také vyměnit si s učitelem roli a zkusit si svůj projev před ostatními spolužáky.

- Každá skupina dostane na papírku napsaný pojem/jméno. Úkolem dětí bude si na internetu pojem vyhledat a najít o něm veškeré důležité informace, které si následně vypíší a poté si vypsané informace rozdělí tak, aby každý člen ve skupince měl několik důležitých informací. Přiřazená fakta si poté každý žák zkusí zapamatovat, popř. si může napsat kartičku s krátkými poznámkami. Po uplynutí vyhrazené doby budou jednotlivé skupiny chodit před tabuli a tam nejprve představí svůj pojem a poté každý žák řekne svou část. Ostatní si dělají poznámky do sešitu. Po vystřídání všech skupin proběhne krátká diskuze a v případě potřeby žákům informace doplním či dovysvětlím. Nakonec proběhne hlasování celé třídy o tom, kdo se práce zhostil nejlépe a vybraná skupina dostane jedničku za aktivitu.

Základní informace, které by žáci měli vyhledat a předat ostatním:

→ **Adolf Hitler:** žil v letech 1889 – 1945, byl nacistickým politikem, vedl NSDAP, byl také německým kancléřem, od roku 1933 měl v Německu diktátorskou pravomoc a od roku 1934 byl také hlavou státu. Vybuoval v Německu militaristický totalitní stát, byl zodpovědný za holocaust Židů, na jeho popud byli likvidováni postižení

a pronásledovány byly i jiné skupiny osob. Jeho agrese mu nejprve přinášela ústupky jiných států a také výrazné územní zisky, napadením Polska v roce 1939 však rozpoutal světovou válku, kterou Německo pod jeho vedením nakonec prohrálo.

→ **Koncentrační tábor Osvětim:** Osvětim je polské okresní město, které je po světě známé hlavně díky koncentračnímu táboru, který se zde nacházel během II. světové války. V současné době je Osvětim hojně navštěvována turisty, kteří si chtějí s úctou připomenout hrůzy z dob války a holocaustu. Za druhé světové války bylo město přiřčeno k Německé říši a byl zde postaven nejprve koncentrační tábor Osvětim I v areálu bývalých kasáren (důvodem vzniku ještě nebylo masové vyhlazování, ale potřeba uvěznění velkého počtu Poláků). V roce 1942 byl na druhé straně města vybudován rozsáhlý vyhlazovací tábor Osvětim II – Birkenau (Roku 1941 začal být realizován plán tzv. „konečného řešení židovské otázky“, tedy plán vyvraždění židovské rasy jako takové a to byl důvod pro vybudování druhého tábora) a menší tábor Osvětim III – Monowitz u blízké vesnice Monowice. Od roku 1942 probíhalo již masové vyvražďování Židů, denně přicházelo o život až 10 000 lidí. V táboře byly vražděny i jiné národy než Židé, vyhlazovány byly prakticky všechny národnosti Evropy. Někteří lidé byli v koncentračních táborech použiti na „lékařské“ pokusy, jiní byli utýraní otrockou prací, někteří zase posláni do plynových komor. Před příjezdem Rudé armády odvezli nacisté většinu vězňů do jiných KT, plynové komory a krematoria vyhodili do vzduchu a snažili se o zničení všech důkazů vraždění, přesto však spousta důkazů těchto nelidských činů zůstala. Osvětim byla osvobozena Rudou armádou 27. ledna 1945 a tím dala svobodu cca 7000 lidí, kteří v táborech ještě zůstali.

→ **Lidice:** obec poblíž Prahy, která byla v době II. světové války vyhlazena německými nacisty a po válce znovu založena o několik set metrů dál. Na místě původních Lidic dnes stojí památník, který připomíná a uctívá oběti tohoto masakru, nachází se zde také muzeum mapující tuto tragédii. Důvodem vyhlazení Lidic byla domněnka, že místní obyvatelé spolupracovali s atentátníky na Reinharda Heydricha, to se však ukázalo jako pouhá záminka. V obci v té době žilo 503 obyvatel, po válce se navrátilo 143 žen a po dlouhém pátrání také 17 dětí. Jako připomínka této tragické události byl v roce 2011 do kin vpuštěn film Lidice (scénář: Zdeněk Mahler).

→ **Pevnost Terezín**: Pevnost byla založena Josefem II. roku 1780, svůj název nese na počest císařovny Marie Terezie. Účelem pevnosti byla ochrana přístupových cest před nepřátelskými vojsky během prusko-rakouských válek v 18. století. Pevnost je rozdělena řekou Ohří na Malou pevnost a Hlavní (velkou) pevnost. Během II.SV sloužila Hlavní pevnost nacistickému Německu jako židovské ghetto a Malá pevnost „proslula“ jakožto věznice pražského gestapa. Nacisté zřídili v Terezíně také speciální železniční vlečku, která sloužila pro přesun zde soustředěného židovského obyvatelstva do likvidačních (převážně polských) táborů Osvětim, Majdanek, Treblinka aj. Nyní je v prostorách Malé pevnosti zřízen Památník Terezín a objekt je také národní kulturní památkou.

5) Upevnění nové látky – opakovací test – doplňovačka (5 min)

- Žáci si rozdají předem připravené testíky, kde naleznou text s vynechanými místy. Tyto mezery se pokusí doplnit na základě informací, které získali během uplynulé hodiny (v případě potřeby možno nahlédnout do svých poznámek). Pokud někdo vyplní celý test dobře, dostane malou jedničku (lze akceptovat i jednu chybu).

Testík:

Adolf Hitler byl....., působil v Německu v letech.....Adolf Hitler prohlašoval, že.....rasa je nadřazená všem ostatním. Největšími „nepřáteli“ byli podle A. Hitlera.....

Lidice byly vesnička, která byla..... v roce..... jako reakce na.....

Terezín je znám kvůli....., tato budova sloužila během..... jako židovské..... Přímo z Terezína vedla železniční vlečka, která odvážela..... přímo do..... táborů, např. do.....

(Odpovědi: německý nacistický politik/německý kancléř/německý vůdce..., 1933 – 1945, bílá/árijská, Židé, vyhlazena nacisty, (10. 6.) 1942, atentát na R. Heydricha, pevnosti Terezín, II. světové války, ghetto, židovské obyvatelstvo, koncentračních, Osvětimi, Majdanku...)

6) Závěr hodiny – shrnutí – evaluace (2min)

- Na závěr mají žáci možnost zeptat se na věci, které jim nejsou zcela jasné, poté krátce shrnu probranou látku a zhodnotím práci žáků v hodině, především jejich zapojení ve skupinové práci.

Cíle hodiny, průběh a zhodnocení výuky

Třída: 8. B (počet žáků: 22)

Cíle výuky:

→ Kognitivní cíle výuky:

- Žák dobře chápe pojem nacismus a dokáže jej vysvětlit vlastními slovy
- Žák se dobře orientuje v pojmech souvisejících s nacismem a také zná významné historické památky, osobnosti a události, které jsou s tímto spojené (Adolf Hitler, Lidice, Pevnost Terezín, Osvětim)

→ Afektivní cíle výuky:

- Žák zná a chápe hrůzné následky nacistického jednání z historie, dokáže si na to utvořit vlastní názor.
- Žák chápe nebezpečí nacistického a jemu podobného chování, je schopen dané chování rozeznat a vyvarovat se mu.

Průběh hodiny a její hodnocení

V návaznosti na předchozí hodiny byla i tato hodina odučena v třídě 8.B na základní škole v Klášterci nad Ohří (v rámci předmětu Výchova k občanství, vzdělávací oblast: Člověk a společnost). Cílem této hodiny bylo nejen získání nových důležitých informací, ale také změna rolí. Změnou rolí myslím to, že si každý žák mohl na chvíli zkusit učitelskou pozici a předávat své nově nabyté znalosti ostatním spolužákům. V hodině byla zapojena skupinová práce, samostatná práce, ale také metoda frontální výuky, která měla žákům jasně vysvětlit základní téma hodiny.

Po předchozí pozitivní zkušenosti jsem jako první úkol hodiny zvolila formu křížovky. Stejně tak jako v úvodní hodině, měla křížovka úspěch i nyní. Žáci si pamatovali, že při správném vyplnění křížovky mohli dostat jedničku a hned začali vyzvídat, zda toto hodnocení platí stále. To jsem jim potvrdila, jelikož i v tomto případě jsem uvedla, že nejrychlejší tři žáci se správně vyplněnou křížovkou dostanou jedničku za aktivitu. Možná i z toho důvodu byli žáci tedy velmi snaživí, pozorní a pracovali v klidu a samostatně. Křížovka byla pro žáky náročnější než ta minulá, měli problém správně

pojmenovat mezinárodní organizace, na které jsem se v otázkách ptala. I tak ale tři žáci jedničku získali, odpovědi jsme si společně zkontrolovali a pokračovali jsme dál.

Po vyplnění křížovky nám v tajence vyšlo slovo nacismus. Jak žáci již správně předpokládali, nacismus byl tedy hlavní náplní této hodiny. Na tabuli jsem velkým písmem napsala slovo nacismus a vyvolávala jsem žáky, aby mi každý z nich řekl jedno slovo, které se mu vybaví, když uslyší pojem nacismus. Tentokrát jsme myšlenkovou mapu nezapisovali ani na tabuli ani do sešitů, jelikož jsem věděla, že nás čeká časově velmi náročná hodina. Z tohoto důvodu jsme pojali tento „brainstorming“ pouze ústně. Žáci bohužel příliš informací neměli, možná se však pouze styděli říct něco nahlas, aby to nebylo „špatně“. Dlouho jsem je tedy netrápila a přistoupila jsem k dalšímu bodu hodiny, abychom vše stihli.

Aby mohli žáci úspěšně absolvovat následující aktivity v hodině, zvolila jsem pro nastínění problematiky frontální metodu výuky, jelikož se mi zdála nejrychlejší, nejsnadnější a pro žáky nejvíce srozumitelná. Nadiktovala jsem jim tedy jednoduchou definici nacismu, jeho hlavní znaky a lehce nastínila historický kontext a žáci si vše zapisovali do svých školních sešitů. Nechtěla jsem však sklouznout k nějakému hlubšímu výkladu, jelikož k tomu byla určena následující aktivita (žáci navíc základní informace znají také z hodin dějepisu).

Hlavním bodem hodiny byla tato aktivita, kdy si žáci vyzkoušeli nejen skupinovou práci, ale také roli učitele. Třída se rozdělila do skupin po cca pěti členech a každá skupinka se poté usadila k počítačům (tuto hodinu jsme využili možnost použití počítačové učebny). Zástupce z každé skupinky si u mě vylosoval jeden pojem (úzce související s nacismem) na papírku a ten sdělil ostatním členům. Úkolem žáků bylo vylosovaný pojem vyhledat pomocí internetu a vypsát o něm všechny důležité informace. Následně si žáci v rámci skupinky informace rozdělili a každý se zkusil nazpaměť (případně s pomocí stručných poznámek) naučit svou přiřazenou část. Na toto všechno měli žáci přibližně 10-12 minut. Po uplynutí doby se všichni vrátili na místa a jednotlivé skupiny chodily před tabuli, kde každý z členů přednesl své informace. Ostatní žáci si dělali poznámky do sešitů, a pokud dětem nebylo něco jasné, informace jsem doplnila já. Nakonec proběhlo hlasování celé třídy o tom, která skupina se práce zhostila nejlépe a tato dostala jedničku za aktivitu. Práce dětí se mi moc líbila, s třídou jsem měla celkově velmi dobré zkušenosti, a tak jsem již trochu očekávala, že dokážou pracovat rozumně a aktivně. Jsem přesvědčena o tom, že je tento typ výuky bavil

a myslím si, že si z hodiny odnesli i spoustu informací, které by při klasické frontální výuce „nevnímali“. Nakonec si dokonce všichni zatleskali, z čehož jsem usoudila, že se práce žákům také líbila.

Jako poslední bod programu jsem zvolila krátký doplňovací test, kde se objevily informace z uplynulé hodiny. Každý žák dostal předtištěný test a pracoval samostatně. Jako motivace zde sloužila opět jednička za aktivitu, jelikož ten, kdo vyplnil test správně, ji mohl získat. Bohužel se předchozí aktivita časově poněkud protáhla, a tak jsme test celý nestihli. Žákům tedy jeho vyplnění zůstalo jako domácí úkol.

Na závěr jsme tedy jen velmi rychle shrnuli probranou látku a já jsem žáky zaslouženě pochválila za práci v hodině. Třída mě velmi potěšila svým zájmem o tuto látku, dokonce se mě ptali, zda by bylo možné se se školou podívat do Terezína (v průběhu hodiny jsem vyprávěla své zážitky z návštěvy pevnosti a žáky to očividně zaujalo). To však již nebylo v mých silách, odkázala jsem je tedy na jejich učitele dějepisu.

Rozvíjené kompetence:

- kompetence k řešení problémů (žák byl schopen řešit zadané úkoly ve skupině a pracovat s internetem, kde s pomocí své skupiny vyhledával potřebné informace)
- kompetence sociální a personální (žák dokáže spolupracovat, vytvářet mezilidské vztahy a udržovat je, umí se ale rozhodovat i sám a odolávat nátlakům okolí)
- kompetence občanská (žák se seznámil s pojmem nacismus (a se souvisejícími pojmy z historie i současnosti → Lidice, Terezín, Osvětim, A. Hitler), rozumí problematice, chápe následky takového jednání, umí si vytvořit vlastní názor, ví, jak správně jednat)

Shrnutí probraného učiva, závěrečná hodina

5. hodina

1) Opakovací pracovní list (30 min)

- Žáci dostanou vytištěné pracovní listy, které samostatně vyplní. Pracovní list obsahuje pět různých cvičení, která odhalí, zda žák porozuměl probrané látce, zda rozumí jednotlivým pojmům a zda je schopen s pojmy samostatně pracovat.

- Žáci pracují samostatně vždy na jednom cvičení, které si následně zkontroluje celá třída dohromady. Žáci jsou vyvoláváni a čtou své odpovědi, zbytek třídy je případně opraví. V případě potřeby opravuje či dovysvětluje nejasnosti učitel.

(Potřebný čas je počítán i se společnou kontrolou apod.)

Pracovní list

-pravicový extremismus, související pojmy

1. Osmisměrka

- Najdi slova, která se týkají pravicového extremismu a dalších souvisejících pojmů, které jsme probírali v minulých hodinách (slov je skryto 14):

P	R	A	V	I	C	E	É	N	A
B	A	Y	V	A	K	X	D	M	S
D	D	O	S	V	Ě	T	I	M	A
H	I	T	L	E	R	R	Ž	L	R
K	K	Á	T	E	R	E	Z	Í	N
Q	Á	R	O	Z	V	M	X	I	T
Z	L	I	R	A	S	I	S	T	A
R	N	J	T	J	L	S	C	Í	Ř
T	Í	E	S	M	É	M	Ů	E	R
N	A	C	I	S	M	U	S	O	P
T	E	R	O	R	I	S	M	U	S

(Řešení: Pravice, Osvětim, Hitler, Terezín, Rasista, Nacismus, Radikální, Levice, Extremismus, Rasa, Árijec, Terorismus, Rom, Židé)

2. Vyjádři svými slovy pojmy:

a) pravicový extremismus

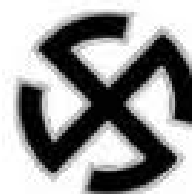
b) nacionalismus

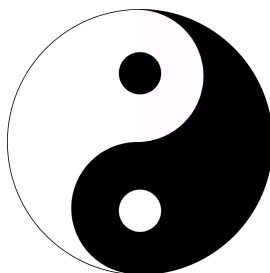
c) nacismus

d) antisemitismus

e) rasismus

3. Zakroužkuj obrázky, které by se podle tebe mohly týkat problematiky pravicového extremismu a s ním souvisejících věcí:

4. Zakroužkuj správnou odpověď:

1) Politické strany, politická hnutí apod. dělíme (dle jejich zaměření) na:

- a) levé a pravé b) levice a pravici c) dobré a špatné

2) Pojmem holocaust označujeme:

- a) strašidelný dům b) židovské sídlo c) vyhlazování Židů
nacisty

3) Adolf Hitler vládl Německu v letech:

- a) 1933 – 1945 b) 1914 – 1918 c) 1939 – 1945

4) Pravicový extrémista se projevuje především:

- a) láskou k ostatním lidem b) nenávistí vůči ostatním národům c) vyholenou
hlavou

5) V Osvětimi se během II. světové války nacházel:

- a) koncentrační tábor b) úkryt pro židovské uprchlíky c) továrna na výrobu
zbraní

6) Jak se nazývala známá hudební skupina, jejíž texty byly krajně pravicově zaměřené?

- a) Orel b) Ortel c) Orlík

(Řešení: 1) b, 2) c, 3) a, 4) b, 5) a, 6) c)

2) Opakování – aktivita – hádání slov (13 min)

- Žáci se rozdělí do sedmi skupin (po třech, max. 4 členech). Jednotlivé skupiny budou chodit před tabulí, kde se rozdělí na jednoho hádajícího a dva (tři), kteří budou napovídat. Princip hry je stejný jako v televizním „Kufru“. Učitel ukazuje nad hádajícím žákem cedulky se slovy (každá skupina pět slov), které náhodně tahá ze sáčku, z klobouku nebo např. bere ze stolu.

- Napovídající žáci slova vidí a snaží se co nejrychleji vysvětlit hádajícímu, o jaký pojem se jedná. Nemohou přitom vyslovit kořen slova ani slova překládat do cizí řeči.

- Skupina, která svých pět slov uhádne nejrychleji, vyhrává. (maximální doba je jedna minuta)

- Vyhrávající skupina dostane malou jedničku za aktivitu.

Slova vhodná na rozstřihání a použití ve hře

RASISMUS	UTLAČOVÁNÍ	XENOFOBIE	EXTREMISMUS	NACISMUS
GHETTO	NĚMECKO	NENÁVIST	HITLER	ŠESTICÍPÁ HVĚZDA
DANIEL LANDA	DSSS	ŽHÁŘSTVÍ	DEMONSTRACE	TEREZÍN
PROTESTOVÁNÍ	OSVĚTIM	LIDICE	AGRESIVITA	ILEGÁLNÍ
TRADICE	VĚZENÍ	NACIONALISMUS	2. SVĚTOVÁ VÁLKA	ŽIDÉ
„HAJLOVAT“	HÁKOVÝ KŘÍŽ	DISKRIMINACE	LIDSKÁ RASA	VLAK SMRTI
KONCENTRAČNÍ TÁBOR	TRESTNÝ ČIN	TERORISMUS	VYHLAZOVÁNÍ	HOMOSEXUÁL

3) Závěr hodiny, evaluace

- V závěru hodiny dám žákům možnost, aby se vyjádřili k mému celkovému působení v jejich hodinách, k probrané látce apod. Mají také možnost zeptat se na poslední nejasnosti či vyjádřit osobní názor na probíranou problematiku.
- Nakonec žákům poděkuji za jejich spolupráci a pochválím je za jejich překvapivou aktivitu a celkovou velmi uspokojující kázeň.

Cíle hodiny, průběh a zhodnocení výuky

Třída: 8. B (počet žáků: 22)

Cíle výuky:

→ Kognitivní cíle výuky:

- Žák bez problémů chápe pojmy extremismus, pravice, levice, rasismus, nacismus aj. a dokáže je vysvětlit vlastními slovy
- Žák rozumí historickým aj. souvislostem v probrané látce, chápe problematiku jako celek

→ Afektivní cíle výuky:

- Žák zná a chápe příčiny i následky extremistického, rasistického, nacistického atd. chování, je schopen si na dané chování utvořit vlastní názor
- Žák se dokáže vyvarovat nevhodnému chování, je schopen jednat samostatně, uváženě a správně.

Průběh hodiny a její hodnocení

Poslední hodina byla, stejně jako všechny předchozí, odučena v osmé třídě na základní škole v Klášterci nad Ohří (v rámci předmětu Výchova k občanství, vzdělávací oblast: Člověk a společnost). Cílem hodiny bylo zábavnou formou upevnit žákům informace, které v předchozích hodinách získali, zjistit, zda žáci probrané látce opravdu rozumí a vše si řádně zopakovat. Žáci pracovali nejprve samostatně s pomocí předpřipravených pracovních listů, poté probíhala skupinová kontrola s mým dovysvětlením a nakonec si žáci zahráli zábavnou didaktickou hru, při níž pracovali také v malých skupinách. Frontální výuka použita téměř nebyla.

Na začátku hodiny jsem žákům rozdala pracovní listy, na kterých se nacházela čtyři různá cvičení, která oživovala žákům v paměti předchozí čtyři hodiny. Každý žák měl k dispozici vlastní pracovní list, pracoval tedy samostatně a posléze si všichni vypracované listy vlepili do sešitu, aby z nich mohli čerpat při učení se na blížící se závěrečný test z Výchovy k občanství. Po každém cvičení jsme provedli společnou kontrolu, v případě potřeby jsem nejasnosti dovysvětlila já.

Prvním cvičením v pracovním listu byla osmisměrka, v níž měli žáci nalézt čtrnáct slov týkajících se probrané látky. Tento úkol byl pro žáky celkem jednoduchý a, soudě dle reakcí, se žákům jevil jako zábavný. Většina z nich všechna slova našla, několika jedincům se „zatoulalo“ jedno, maximálně dvě slova.

Druhé cvičení dalo žákům prostor, aby ukázali své znalosti a vyjadřovací schopnosti. Každý měl svými slovy popsat několik zásadních pojmů, jmenovitě: pravicový extremismus, nacionalismus, nacismus, antisemitismus a rasismus. Když byli všichni hotoví, dala jsem možnost dobrovolníkům, aby svou práci přečetli, a těm velmi úspěšným jsem dala malou jedničku. Vyvolala jsem ještě několik žáků náhodně, ostatní si opravovali a doplňovali to, co měli špatně. Všechny práce jsme bohužel přečíst nestihli, jelikož nás čas tlačil a potřebovali jsme pokročit dále.

Dalším cvičením v pracovním listě bylo jednoduché kroužkování obrázků, u nichž měli žáci určit, zda více či méně souvisí a nebo nesouvisí s pravicovým extremismem. Následně proběhla společná krátká diskuze o tom, proč a jak obrázek s pojmem souvisí či nesouvisí. Pro mě bylo celkem překvapením, že toto cvičení vzbudilo u žáků veliký zájem, při následné diskuzi se více jak polovina třídy aktivně zapojila a myslím, že kdyby nás netlačil čas, tak by se žáci na toto téma dokázali bavit vcelku dlouho.

Posledním cvičením byl jednoduchý kroužkovací testík s uzavřenými odpověďmi (vždy pouze jedna odpověď správná), který žáci vyřešili celkem rychle. Náhodně jsem je vyvolávala, vyvolaný poté přečetl otázku i s odpovědí, zbytek třídy reagoval, zda je to správně či špatně, v případě chyby jsme si vysvětlili, co a proč je správná odpověď. Většinu otázek však žáci zodpověděli správně.

Po zkontrolování všech částí pracovního listu jsme přešli k didaktické hře, kterou jsem si připravila na způsob známého televizního Kufru. Žáci se rozdělili do malých skupinek po třech (max. čtyřech) lidech (nejlepší je pracovat ve dvojicích, to však pro nedostatek času nebylo možné). Jednotlivé skupinky chodily postupně před tabulí, kde byla připravené židlička. Na židli se posadil hádající (toho si skupina určila sama),

naproti němu stáli dva (případně tři) napovídající. Hádající si poslepu vylosoval pět papírků, kde byla napsaná různá slova, která více či méně souvisela s probranou látkou. Za hádajícího se postavil dobrovolník, který ukazoval napovídajícím slova tak, aby je hádající neviděl. Napovídající poté museli všemi možnými způsoby hádajícímu vysvětlit, o jaké slovo se jedná, nesměli však použít kořen slova. Učitel při tom stopoval čas, na daných pět slov měli žáci maximálně minutu. Poté co se prostrídaly všechny skupiny, jsme porovnali časy a výsledky a vítězná skupina dostala jedničku za aktivitu. Tato didaktická hra žáky velmi bavila, hodně se u toho nasmáli, ale zároveň jsem se ujistila, že jsou schopni důležité pojmy popsat vlastními slovy, správně je užít ve větách a pracovat s nimi. Objevily se cca tři výjimky, kdy jeden z napovídajících žáků byl mnohem méně průbojný než druhý, tudíž se tento jedinec téměř nedostal ke slovu. To je bohužel způsobeno tím, že hra je určena pro dvojice, ale to, jak jsem již uváděla, nebylo z časových důvodů možné. Hra měla u žáků opravdu velký úspěch a myslím si, že byla vhodným zakončením mého působení v této třídě.

Nakonec proběhla krátká evaluace nejen této hodiny, ale i celého mého působení, kde jsem žákům poděkovala za jejich vřelé přijetí mé osoby u nich ve třídě, dala jsem jim také možnost, aby se vyjádřili k mé práci. Dostalo se mi velmi milých odpovědí. Poté měli žáci ještě možnost zeptat se na poslední nejasnosti, toho však již nikdo nevyužil. Tudíž jsme se rozloučili.

Rozvíjené kompetence:

- kompetence k řešení problémů (žák byl schopen řešit zadané úkoly ve skupině, ale i samostatně s pomocí pracovních listů)
- kompetence sociální a personální (žák dokáže spolupracovat, vytvářet mezilidské vztahy a udržovat je, umí se ale rozhodovat i sám a odolávat nátlakům okolí)
- kompetence občanská (žák si upevnil pojmy pravicový extremismus, rasismus, nacionalismus, nacismus aj., rozumí problematice, chápe následky takového jednání, umí si vytvořit vlastní názor, ví, jak správně jednat)

3.4 Shrnutí

Jak jsem již zmínila v úvodu, považuji problematiku pravicového extremismu za velmi významnou, na základních školách mu však není věnována téměř žádná pozornost. Jedním z hlavních důvodů je samozřejmě dlouhodobý nedostatek vyučovacích hodin v rámci předmětu Výchova k občanství, ale důvody vidím také v rozsahu a složitosti daného tématu. Při dotaci jedné hodiny občanské výchovy týdně nelze samozřejmě toto téma probrat podrobně, avšak myslím si, že alespoň okrajové seznámení by pro žáky bylo velkým přínosem. Osobně bych látku zařadila do osmého ročníku, v rámci vzdělávací oblasti Člověk a společnost. V tomto ročníku jsem také odučila své návrhy hodin, které byly uvedeny výše.

Ve výše uvedených přípravách jsem si kladla za cíl seznámit žáky se základními pojmy, které by jim nastínily problematiku pravicového extremismu. Jednalo se např. o pravicový extremismus, rasismus či antisemitismus. Pojmy byly vyloženy většinou zábavnou formou, použity byly různé didaktické hry, pracovní listy apod. Základem hodin bylo časté střídání metod a forem výuky, aby látka dětem nezevšedněla a přijímaly ji pozitivně. Myslím, že tyto cíle se mi podařily naplnit.

Co se týče reakcí žáků na použité metody, osvědčily se nejlépe didaktické hry (křížovky, kufr...), které žáky velmi bavily, a přistupovali k nim aktivně. Vyzkoušeli si však i metody k řešení problému (v rámci pracovních listů, testů a jiných cvičení). I to mělo u žáků úspěch, jelikož to pro ně bylo prý velmi nové. Prozradili mi, že při „normálních“ hodinách u nich převládá forma prostého výkladu, která je nudná a žáci sami přiznali, že po chvíli přestanou být pozorní a z hodiny si příliš informací neodnesou. Proto když jsem i já chvílemi použila frontální způsob výuky, žáci to dali najevo. O učivo ztráceli zájem a vypadali velmi znuďeně. Bohužel byla tato forma výuky občan nevyhnutelná, jelikož jsem nepřišla na způsob, jak některé pojmy vysvětlit tak rychle a efektivně jako při výkladu. Jednalo se ale spíše o výjimečné chvíle.

Střídal se také samostatná práce žáků, práce ve dvojicích a ve skupinách a také práce celé třídy (diskuze). Mělo mě překvapilo, jak dobře je tato třída schopná spolupracovat. Již před nástupem do třídy mi paní učitelka sdělila, že třída je velmi semknutá a nejsou v ní žádné větší obtíže ani negativní vztahy. Největší úspěch měla u žáků práce ve skupinách, která je motivovala k lepšímu výkonu. U většiny cvičení jsem totiž nejlepším žákům rozdávala jedničky za aktivitu (tento systém měla již zavedený

„domácí“ paní učitelka, která jim za pět malých jedniček psala poté jedničku do ŽK). Při samostatné práci žáci pracovali také dobře, někdy se však vyskytly případy, kdy si spolusedící napovídali apod. To ovšem považuji za vcelku normální a typické chování žáků v tomto věku. Po napomenutí většinou pokračovali v práci bez problémů. Aktivně se podíleli i na různých diskuzích ohledně probíraných témat.

Každá hodina měla stanovené své cíle (uvedeny jsou u každé přípravy), které byly vždy naplněny a každá z hodin měla také za úkol rozvíjet žákovy kompetence, což se, myslím si, také podařilo.

Celkově bych své působení v této třídě hodnotila pozitivně, žáci mě přijali velmi vřele a látka je, soudě dle reakcí, zaujala. Všechny hodiny proběhly v klidu a úspěšně. Téma nebylo probráno tak podrobně, jak bych si přála, ale to z časových důvodů jednoduše nebylo možné. Mým záměrem bylo ještě představení vybraných subjektů ultrapravice žákům, aby měly přehled o současném dění, to mi však jednak nebylo doporučeno vedením a jednak bych to časově již nezvládla.

4. ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo nastínění problematiky pravicového extremismu v České republice a především jeho didaktická aplikace na 2. stupni základní školy (v rámci předmětu Výchova k občanství, tematická oblast: Člověk a společnost).

Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Nejprve jsem v části teoretické stručně vymezila několik základních pojmů, které souvisejí s tématem práce. Jednalo se o pojmy extremismus, pravicový extremismus, levicový extremismus, rasismus, antisemitismus a další. Za důležitější část teoretické části práce považuji další kapitoly, které obsahují stručný nástin historického vývoje české ultrapravice na českém území. Nejprve jsem se zaměřila na vývoj před rokem 1989, kdy se formovaly jakési základy českého pravicového extremismu, poté jsem popsala vývoj po roce 1989, po tzv. Sametové revoluci. V tomto období se povědomí o ultrapravicových příslušnících zvyšuje. Následuje popis období po roce 1993 a nakonec je stručně nastíněna i současná situace a postavení ultrapravice v České republice. Další kapitola je již zaměřena na představení jednotlivých subjektů českého ultrapravicového spektra. Jsou popsány různé politické strany, politická hnutí či organizace. Uvedena je např. strana SPR-RSČ, představen je také vývoj hnutí Skinheads apod., popsána je také velmi kontroverzní politická strana ze současnosti, strana DSSS.

Teoretická část jasně dokázala, že téma pravicového extremismu je opravdu velmi obsáhlé a náročné a dala by se na něj napsat spousta obsáhlých publikací (to však nebylo úkolem této práce, která byla zaměřena především na následnou praktickou aplikaci), proto jsou zde základní termíny popsány opravdu stručně, s odkazem na použitou literaturu, kde může čtenář nalézt podrobnější informace.

Stěžejní částí práce je část praktická, ve které jsem se zaměřila na aplikaci zmíněné problematiky na 2. stupeň základní školy. Uvedeno je zde pět různých příprav na hodiny občanské výchovy. Takto připravené hodiny jsem sama odučila na základní škole v Klášterci nad Ohří, což mi následně umožnilo provést i důkladný rozbor hodin a ověřit si tak uplatnitelnost mých příprav v praxi. Všechny hodiny byly odučeny ve stejné třídě, v 8.B. Během praxe byly použity nejrůznější praktické i názorně demonstrační metody výuky, což se ukázalo jako dobrá volba, jelikož žáci látku mnohem lépe přijímali, než kdyby byla použita pouze metoda slovní. Žáci si také

vyzkoušeli různé formy vyučování. Pracovali samostatně, ve dvojicích i ve (větších či menších) skupinách. Třída byla velmi semknutá, takže i skupinová výuka byla velmi kladně přijata. Hodiny probíhaly bez větších problémů, což je důkladněji popsáno v závěrečném shrnutí praktické části práce.

Při psaní práce jsem se utvrdila v tom, že pravicový extremismus představuje velkou hrozbu pro společnost a především pro mladé lidi, proto jsem velkým zastáncem zařazení této problematiky do výuky na základní škole. V České republice stále přibývá extremistických aktivit, jedná se pak především o rasově motivované trestné činy, nejrůznější demonstrace, pochody a podobně. Děti často nemají dostatek informací o působení ultrapravicových příznivců a je zde tedy hrozba, že jejich případné počínání nebudou schopny rozpoznat a vyvarovat se mu. Ve výuce této látky bych samozřejmě doporučovala pokračovat také na středních školách a gymnáziích.

SUMMARY

A topic of this dissertation is Far-right politics in Czech Republic and its didactical application in civics education at elementary schools. We're living in a society where far-right politics manifestation appears very often, especially in a form of racism, which is very disturbing.

The goal is to apply these issues in the civics education at elementary school. This thesis should serve as an example for teachers, but also as an educational material for students, who can find the information to help them understand the thesis and to develop their competence. This thesis should also serve as prevention against extremist behaviour of students.

This thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part deals with defining basic terms related to this topic, such as extremism, racism, radicalism etc. There is also a brief look into the development of the far-right politics in the Czech Republic and some subjects of ultra-right politics.

In the practical part, there are five worksheets for classes that have been practically used in the elementary school in Klášterec nad Ohří. There is a detailed description and evaluation after every class.

The goal was to apply this matter in the education at elementary school. The goal was fulfilled, the students learned new terms and a lot of important information in an entertaining way, which will be useful not only for their studies, but also for their lives.

LITERATURA:

BEDNÁŘ, M. Radikalismus jako opak extremismu. In SRB, V., HIRTLOVÁ, P. *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. - 11. 5., 2007.* 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007. ISBN 80-86879-08-9.

BOBBIO, N. *Pravice a levice: důvod a smysl rozdělení politické scény.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-012-8.

ČERNÝ, P. *Politický extremismus a právo.* Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-84-4.

DANISC, Š. *Extremismus: řešení krizových situací.* 1. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-454-3

DOČEKALOVÁ, P. Krajní, rajní, radikální, extrémní nebo extremistická pravice? Pokus o terminologické vymezení základních pojmů. In SRB, V., HIRTLOVÁ, P. *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. - 11. 5., 2007.* 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007. ISBN 80-86879-08-9.

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty.* Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.

CHMELÍK, J., et al. *Extremismus.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7280-376-6.

KOOP, V. *Nacionální socialismus.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3909-0

LEBEDA, D. *Úvod do problematiky extremismu. Příručka pro pedagogy.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2013. ISBN 978-394-4.

MAREŠ, M., SVOBODA, I., STEHLÍK, E. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba.* Praha: Ministerstvo obrany České republiky – OKP, 2011. ISBN 978-80-7278-568-1.

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.

MAREŠ, M. Sdružení pro republiku – republikánská strana Československa. In MALÍŘ, J., MAREK, P. *Politické strany II 1938-2004: Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu*. 2. díl. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-179-8

SRB, V., HIRTLOVÁ, P. *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10.-11. 5. 2007*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007. ISBN 80-86879-08-9.

VEGRICHTOVÁ, B. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-427-5.

ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 3. vyd. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-209-0.

Internetové zdroje

Ministerstvo vnitra ČR [online]: Zpráva o problematice extremismu na území ČR v roce 2002. 2003 [citováno 23. února 2014]. Dostupné na www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-problematice-extremismu-2002.aspx

Rámcový vzdělávací program [online]: Průvodce upraveným RVP ZV. 2013 [citováno 4. března 2014]. Dostupné na <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6443>
http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/Manual_SVP-ZV.pdf

DSSS [online]: www.DSSS.cz

Eurozprávy [online]: SPR-RSČ. 2013 [citováno 11. června 2014]. Dostupné na: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/70303-spr-rsc-skoncila-rekl-soud-sladek-je-v-propadlisti-dejin/>

Škola Klášterec [online]: ŠVP ZŠ Školní Klášterec nad Ohří 2013 [citováno 9. března 2014]. Dostupné na: <http://www.skolaklasterec.cz/dokumenty/SVPverze2013.pdf>

Obrázkové zdroje

Google.com [online]. Dostupné na: <http://www.google.com>

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Základní dělení problematiky extremismu z bezpečnostního hlediska

Příloha č. 2: Pojmy spojené s problematikou extremismu

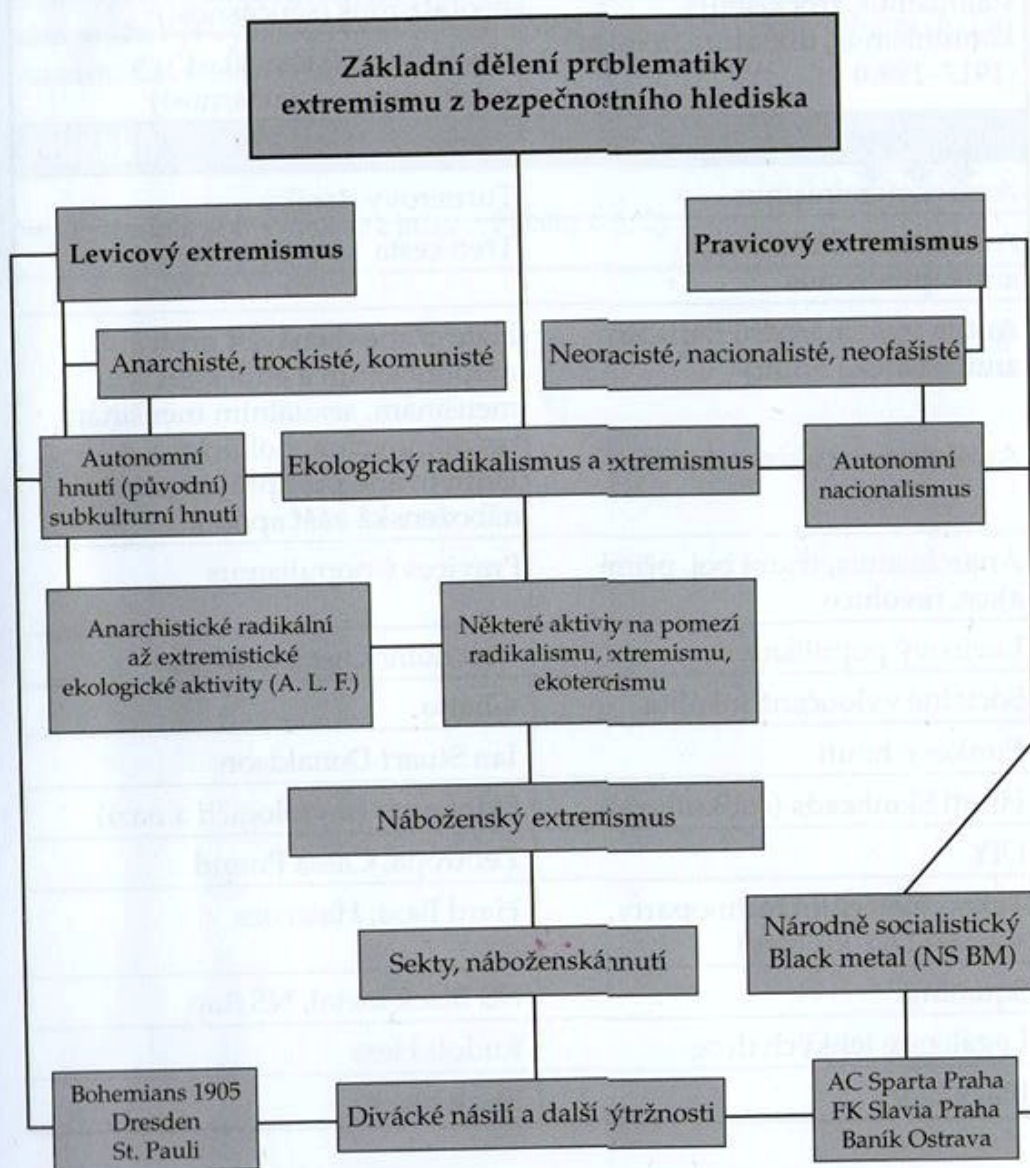
Příloha č. 3: Kdy je ultrapravice nejvíce aktivní?

Příloha č. 4: Historie pravicové scény ve zkratce

Příloha č. 5: ŠVP ZŠ Školní Klášterec nad Ohří

2. ZÁKLADNÍ DĚLENÍ PROBLEMATIKY EXTREMISMU Z BEZPEČNOSTNÍHO HLEDISKA

Je prokazatelné, že při zvláště nebezpečných projevech, které již nelze řešit dle školního řádu či některých metodických pokynů, se učitelé, ředitelé, metodici prevence či výchovní pracovníci obrátí na OSPOD, kurátory nebo koordinátory prevence kriminality. Společně poté řeší věc s policií. Z tohoto důvodu jsem pro potřeby této příručky uvedl rozdělení z bezpečnostního hlediska.

3. POJMY SPOJENÉ S PROBLEMATIKOU EXTREMISMU

Pojmů spojených s problematikou extremismu je veliké množství. A stále nové vznikají a rozvíjením činnosti extremistů vznikat budou. Je také důležité se v souvislosti s extremismem zabývat i jinými obory (historie).

ULTRALEVICE	ULTRAPRAVICE
Antisemitismus (protesty proti USA a Izraeli)	Antisemitismus
Marxismus-leninismus, stalinismus, trockismus, komunismus, diktatura, totalita (1917–1990)	Fašismus (20–30. léta 20. st.) – neofašismus (současnost)
	Nacismus (30 léta 20. st.) – neonacismus (současnost)
Bolševismus (neobolševismus)	Rahowa
Anarchofeminismus	Turnerovy deníky
Autorita, antifašismus, antikapitalismus	Třetí cesta
Antifa (mezinárodní radikální antifašistické hnutí) Antifašistická akce	Hate crime (nenávisť proti národnostním a etnickým menšinám, sexuálním menšinám, bezdomovcům, politicky motivované protiprávní jednání, náboženská zášť apod.)
Anarchismus, třídní boj, přímá akce, revoluce	Pravicový populismus
Levicový populismus	Autonomní nacionalismus
Sociálně vyloučená lokalita	Ghetto
Punkové hnutí	Ian Stuart Donaldson
Hnutí Skinheads (subkultura)	Skinheads (mytologičtí a nazi)
DIY	Zentropa, Cassa Pound
Tekno (nelegální technoparty, součást DIY kultury)	Hard Bass, Hatecore
Squatting	NS Black metal, NS Rap
Legalizace lehkých drog	Rudolf Hess
Black bloc	Black block

1.5 Kdy je ultrapravaice nejvíce aktivní?²⁴

Je vhodné si připomenout a analyzovat významné dny, které mohou být neoficiálním důvodem srazu neonacistů, shromáždění pravicových populistů či koncertu Autonomních nacionalistů.²⁵

DOPORUČENÍ

Při absenci prokazatelně sympatizujícího žáka, studenta ve výuce doporučuji zjistit, zda se nekoná demonstrace, shromáždění či jiná aktivita extremistického hnutí. Také je dobré zjistit, zda není v uvedený den nějaké výročí vycházející z historie nacismu, fašismu, bolševismu, anarchismu nebo důležité fotbalové utkání.

Datum	Možný důvod aktivity
30. ledna	30. 1. 1933 – Adolf Hitler jmenován říšským kancléřem
13. února	13. 2. 1945 – bombardování Drážďan anglo-americkým letectvem
13. února	13. 2. 1945 – dobytí Budapešti Rudou armádou (mezinárodní setkání neonacistů)
23. února	23. 2. 1930 – smrt Horsta Wessela, kultovní postava nacismu
30. března	30. 3. 2004 – smrt Romana „Elmara“ Skružného (kultovní osoba mezinárodního neonacismu z České republiky)
20. dubna	20. 4. 1889 – narození Adolfa Hitlera (der Führer)
28. dubna	28. 4. 1945 – úmrtí (usmrcení komunisty) Benita Amilcareho Andrea Mussoliniho („Duce“)
30. dubna	30. 4. 1945 – smrt Adolfa Hitlera (der Führer)
1. května	1. 5. 1933 – Vyhlásil Adolf Hitler 1. květen za „Den národní práce“. Z tohoto důvodu používají i neonacisté 1. květen jako svůj svátek práce a pořádají demonstrace a shromáždění. Nejvíce v Brně a v Praze.

²⁴ Data sestavena dle materiálů politologa Miroslava Mareše z roku 2006, tabulka doplněna o některá aktuální data.

²⁵ Může se jednat i o nejbližší datum.

Datum	Možný důvod aktivity
9. listopadu	9. 11. 1923 – Neúspěšný pokus o puč NSDAP v Mnichově (pochod na Feldherrenhalle), využíváno jako vzpomínka na všechny padlé v neonacistickém a nacistickém hnutí. Pamětní vyznamenání 9. listopadu 1923 (Řád krve).
9. listopadu	9. 11. 1925 – založení jednotek SS
9. listopadu	9. 11. 1938 – tzv. „Křišťálová noc“ – rozsáhlý antisemitský teror-pogrom v nacistickém Německu ²⁷
17. listopadu	17. 11. 1939 (1989) – nacistická protistudentská represe, pád komunismu, státní svátek = volno, tj. možnost různých neonacistických, pravicově populistických a autonomně nacionalistických akcí, zvláště kritika polistopadového systému
8. prosince	8. 12. 1984 – tzv. „Den mučedníků“ („Martyr's Day“), zabiti neonacistického teroristy Roberta J. Matthewse z organizace The Order agenty FBI
18. prosince	18. 12. 2011 – úmrtí Václava Havla
21./22. prosince	Zimní slunovrat (starogerámská tradice)

Číselné šifry²⁸

Číslo	Význam
14	14 slov amerického neonacisty Davida Lanea „We must secure the existence of our people and a future for white children“ (symbolický pozdrav neonacistů)
88	Heil Hitler – nacistický pozdrav
14/88	14 slov / Heil Hitler
0815	Název filmu o Wehrmachtu
18	Adolf Hitler, vůdce
4/20	Narozeniny Adolfa Hitlera

²⁷ Mimo jiné i na území bývalé ČSR, zabrané Sudety (pozn. autor)

²⁸ Číselky a význam sestaven dle materiálů politologa Miroslava Mareše z roku 2006, tabulka doplněna o některé číselky a jejich význam zjištěný během působení autora u PCR.

Datum	Možný důvod aktivity
8. května	8. 5. 1945 – Porážka nacistického Německa, závazek pro neonacisty tuto porážku odčinit. Vzpomínka na padlé se uskutečňuje většinou na hřbitovech, kde jsou pohřbeni i nacističtí vojáci Wehrmachtu a Waffen SS (např. Jihlava).
10. května	10. 5. 1941 – let Rudolfa Hesse do Anglie
11. května	11. 5. 2010 – začátek Vítkovského procesu
16. května	16. 5. 1999 – smrt Miloše Řeha
21./22. června	Letní slunovrat (starogerámská tradice)
30. června	30. 6. 1934 – „Noc dlouhých nožů“ – likvidace SA a dalších tzv. spiklenců proti režimu
20. července	20. 7. 2011 – Vražda Roma Oty Absolona ve Svitavách, využíváno jako připomínka údajného justičního omylu na soudem odsouzeném vrahovi – neonacistovi Vlastimilu Pechancovi. Pořádají se demonstrace a shromáždění. Sřety s radikálními antifašisty.
29. července	29. 7. 1883 – narození Benita Amilcareho Andrea Mussolinioho („Duce“) ²⁸
11. srpna	11. 8. 1957 – narození Iana Donaldsona Stuarda
17. srpna	17. 8. 1987 – Smrt Rudolfa Hesse (údajná oběť 2. sv. války), pochody na mnoha místech Německa, zejména ve Wunsiedlu, ale také např. ve Švédsku.
1. září	1. 9. 1939 – začátek 2. světové války
24. září	24. 9. 1993 – smrt Iana Donaldsona Stuarda (dopravní nehoda)
28. října	28. 10. 1918 – Vznik ČSR, státní svátek = volno, tj. možnost různých neonacistických, pravicově populistických a autonomně nacionalistických akcí. Den vymezení se tzv. „masarykovsko-havlovskému pseudohumanismu“.
30. října	30. 10. 1932 – narození Romana „Elmara“ Skružného

²⁸ V roce 1926 mu byl udělen Řád Bílého lva. Podnětem byl jeho kladný postoj k husitství a československým legiím za první světové války, který v Itálii propagoval. Později se ke svému postoju již nehlásil a řada jeho raných antiklerikálních knih byla za jeho vlády stažena ve fašistické Itálii z oběhu.

Úvod do problematiky extremismu

Turnerovy deníky

Jedná se o knihu Williama L. Pierce (Andrew MacDonald byl až do své smrti r. 2005 hlavou přední americké neonacistické organizace – „National Alliance“). Fiktivní válečný konflikt mezi americkými neonacisty a federální vládou ovládanou židovskými spiklenci. Kniha s rasovým a xenofobním podtextem je nebezpečná tím, že je pro mládež velice přitažlivá akčním příběhem. Ke stažení je volně na internetu.

1.2 Historie pravicové scény ve zkratce

90. léta 20. st.	První rasisticky orientovanou vraždou nespáchal žádný pravicový aktivista, ale „běžný“ občan.
1988	Začíná vystupovat hudební skupina Orlík a v dalších letech s ní vystupuje Daniel Landa, neřeší se texty, strach z cenzury, problémy po koncertech, po jednom z koncertů v Praze napaden občan tmavé pleti z kanadské ambasády.
1989–1993	Formování celé scény. Rasisticky a xenofobně vystupuje politická strana SPR – RSC (Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa), začíná otevřený rasismus (hudební skupiny Orlík, Braník, Buidok, Diktátor, Vlajka, Útok apod.), vznikají registrovaná a neregistrovaná občanská sdružení (Vlastenecká liga, Vlastenecká fronta, Národní front castistů, Bohemia Hammer Skins apod.). Dochází k prvním střetům mezi anarchisty a pravicově orientovanými příznivci hnutí Skinheads (1992).
1994–1998	politika versus politika – někteří aktivisté se obracejí k hnutí Skinheads zády a začínají se veřejně hlásit k národnímu socialismu (neonacisté)
1999–2001	pokus o legalizaci (první pokusy dostat se do vysoké politiky)
2000–2005	subkultura versus politika (kopírování autonomního hnutí)

4 Šance dětem, společnost Sirius, výhatek z příspěvku Bc. Davida Lebedy o extremismu a dospívající mládeži na tomto portálu.

Pravicový extremismus (ultrapravice)

2005–2010	neonacisté, nacionalisté a pravicoví populisté poprvé ve velké politice – Dělnická strana (po odnětí registrace Dělnická strana sociální spravedlnosti), Národní strana, Právo a spravedlnost, Národní demokraté, Národní korporativci (vstup do Dělnické strany), Národní odpor, Vlastenecká fronta, RWU – ženská organizace Resistance Women Unity
2010–2012	DSSS, Autonomní nacionalisté, Svobodná mládež, Národní odpor, Blood and Honour Division Bohemia, Vitkovský proces
2013	DSSS (rozkol ve straně, odcházejí některé vůdčí osobnosti), vznikají Čestí lvi, pokus o založení nové nacionálně sociální strany DSP (Demokratická – možná Dělnická strana pracujících), Blood and Honour Division Bohemia, bývalí aktivisté z Národního odporu, Autonomní nacionalisté (existuje stále nesměšlivost mezi mladými a staršími aktivisty), velké protirasistické aktivity během letních prázdnin napříč republikou (Ostrava, Plzeň, Brno, Jičín, Duchcov)

1.3 Pravicové skupiny, strany a hnutí

a) **Neonacisté – národní socialisté** (Národní odpor, někdy také Svobodný odpor, Odpor a další menší neonacistická uskupení)

Historie a současnost Národního odporu

V České republice se fenomén krajní pravice dostal do povědomí veřejnosti na počátku 90. let 20. století, především prostřednictvím rasově motivovaného násilí. Národní odpor patří k nejtvrdším ultrapravicovým skupinám. Vznikl v roce 1999 z české pobočky neonacistické organizace Blood and Honour (Krev a čest) a jeho buňky působí v mnoha velkých městech. Jde o nelegální neonacistickou organizaci, která je součástí mezinárodního neonacistického hnutí. Jeho příznivci se otevřeně hlásí k myšlenkám Adolfa Hitlera. Pouze jeho teze o nadřazenosti Němců považují za překonané. Spolupracují s neonacistickou Národně demokratickou stranou Německa (NPD). Z Německa získávají finance. Organizace má podle odhadů nejméně pět stovek aktivních příznivců a další stovky pasivních. Členové a sympatizanti tohoto neonacistického hnutí spáchali mnoho násilných trestných činů (loupeže, vraždy, násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci apod.), rovněž

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

„..... bystrý a zvědavý“
ZŠ Školní Klášterec nad Ohří

Charakter: předběžné - ověření stupně pochopení a zvládnutí učiva
opakovací – následuje po předběžném a je součástí klasifikace

Doba trvání: obvykle 10 minut

Obsah: 5 jevů z předem oznámeného tematického celku

Hodnocení:

Počet chyb Hodnocení

0	1
1	2
2	3
3	4
4	5

2. Ústní zkoušení

Orientační: v lavici, krátké, aktivizace žáka, rychlé zjištění stavu

Klasifikační: u tabule, souvislosti, širší obsah, zapojení ostatních žáků, veřejné hodnocení, může se zapojit i zkoušený (klasifikační stupnice 1 – 5)

3. Tematické referáty a samostatné práce

Termíny: v souvislosti s probíraným tématem, rozšíření, aktualizace

Charakter: podpoření aktivity a ověření schopnosti pracovat se zdroji informací

Hodnocení: schopnost nebo snaha nalézt zdroje informací, kompilace z více zdrojů, logika obsahu, souvislost s tématem

(hodnocení vždy kladné – motivující)

6. ROČNÍK

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - seznámí se s obsahem učiva - vzájemně se poznají s učitelem - definuje pojem občan, občanský 	<p>ÚVOD</p>
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí nutnost orientovat se v čase - uvede, jak jsme na přírodě závislí a proč je nutná její ochrana - zopakuje si a upevní znalost počátku jednotlivých ročních období 	<p>ČLOVĚK V RYTMU ČASU</p> <ul style="list-style-type: none"> - čas nezastavíš - cyklus přírody
<ul style="list-style-type: none"> - vyjmenuje různé typy rodin - uvede příklad životní role - vysvětlí pojem genealogie - správně používá názvy označující příbuzenské vztahy - vysvětlí pojem rodokmen - popíše, za jakých podmínek může člověk uzavřít manželství - vysvětlí pojmy plánované rodičovství, antikoncepce - vysvětlí, proč nikdo nemá právo s nikým krutě zacházet, mučit ho a ponižovat 	<p>RODINNÝ ŽIVOT</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodina - rodinné a příbuzenské vztahy - manželství - náhradní rodinná péče - hospodaření

<ul style="list-style-type: none"> - uvede, proč jsou nebezpečné pedofile, používání omamných látek - vyjmenuje příklady institucí poskytujících pomoc - vyjmenuje formy náhradní rodinné výchovy - seznámí se s možnostmi vlastní spoluúčasti na organizaci života ve škole - seznámí se se zásadami racionální přípravy na vyučování - určí, jaký učební typ u něj převažuje - sestaví jednoduchý učební plán - vyzkouší si, jak trénovat paměť - prohloubí znalosti o základních památkách v obci a o historii obce - popíše odlišnosti a zvláštnosti, které činí obec výjimečnou - vyjádří, co znamená domov - vysvětlí pojmy státní správa, samospráva, referendum - na příkladech popíše, čím se zabývá městský úřad - uvede, čím se liší prostředí města a vesnice - vysvětlí funkci jazyka jako prostředku dorozumívání a jako důležitého znaku národa - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání - vysvětlí pojmy: demokracie, právní stát - vyjmenuje významné české osobnosti a jejich činy, vynálezy - popíše význam hlavního města jako centra dění v českých zemích 	<p>ŽIVOT VE ŠKOLE</p> <p>NAŠE VLAST</p> <ul style="list-style-type: none"> - místo, kde žijeme - obec - obecní zřízení - životní prostředí - život v regionech - kolik řečí znáš - státní symboly - pověsti - významné osobnosti - Praha
pokrytí průřezových témat	
VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA Občanská společnost a škola	
přesahy	
Zeměpis (6. ročník): Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie	
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zvaží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového 	Rozpočet

rozpočtu domácnosti, - dodržuje zásady hospodárnosti, vyhýbá se rizikům hospodaření s penězi	
přesahy	
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO	
výstupy	učivo
- vyjmenuje některá základní lidská práva - řekne základní práva dítěte - vysvětlí příčiny sociální nerovnosti lidí	- ty, já, on- jsme rozdílní - první krok k lidským právům - moje práva-tvoje práva
pokrytí průřezových témat	
VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA Občan, občanská společnost a stát	
přesahy	

7. ROČNÍK

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI	
výstupy	učivo
- vyjmenuje, co všechno působí na formování naší osobnosti - vyjmenuje negativní vlivy - vysvětlí pojmy socializace, záměrné a nezáměrné působení, sociální skupina - rozlišuje sociální skupiny podle různých hledisek - rozlišuje, které chování mezi spolužáky není v pořádku, a ví, jak zasáhnout - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti - zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje - definuje pojmy komunikace, slovní komunikace, mimoslovní komunikace, komunikační prostředky, hromadné sdělovací prostředky, masmédiá - uvede, podle čeho si média vybíráme a co od nich očekáváme - přistupují k médiím kriticky, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	- život mezi lidmi - člověk a kultura - přírodní a kulturní bohatství

- vysvětlí obsahy pojmů kultura, umění - řekne, jak se slušně chovat v kulturních institucích -zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají - vyjmenuje některé organizace a úřady pro ochranu životního prostředí - popíše působení člověka na přírodu, jeho příčiny a následky, možnosti ochrany životního prostředí - vyjádří své možnosti, jak může pomoci v situacích ohrožení a obrany státu	
pokrytí průřezových témat	
ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA Lidské aktivity a problémy životního prostředí	
přesahy	
Dějepis (7. ročník): Křesťanství a středověká Evropa	
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ	
výstupy	učivo
- uvede příklady pojmů potřeby, přání, statky, služby, směna - vyjmenuje funkce peněz - definuje pojmy vlastnictví, majetek - rozlišuje druhy majetku	- majetek v našem životě
přesahy	
Dějepis (6. ročník): Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO	
výstupy	učivo
- - vyjmenuje znaky státu - vysvětlí pojmy demokracie, autokracie, republika, teokracie - rozlišuje různé typy a formy státu, na příkladech porovná jejich znaky - popíše volby jako jeden z hlavních principů demokracie - rozliší volby obecní, parlamentní, prezidentské, do Evropského parlamentu - vyloží smysl voleb do zastupitelstev a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů - popíše systém územní samosprávy - jednoduše popíše charakter lidských práv	- řízení společnosti - lidská práva
pokrytí průřezových témat	
VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBCĀNA	

Formy participace občanů v politickém životě Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	
přesahy	
Dějepis (6. ročník): Nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury	
MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT	
výstupy	učivo
- popíše úkoly EU - vysvětlí, proč je spolupráce mezi státy EU důležitá a prospěšná - uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích	- svět kolem nás
pokrytí průřezových témat	
MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA Princip sociálního smíru a solidarity VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH Jsme Evropané	
přesahy	
Dějepis (7. ročník): Objevy a dobývání, počátky nové doby Zeměpis (7. ročník): Regiony světa	

8. ROČNÍK

ČLOVĚK JAKO JEDINEC	
výstupy	učivo
- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních cílů i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek - uvede své zájmy, schopnosti, dovednosti - vysvětlí pojmy temperament a charakter, osobnostní zvláštnosti člověka – různé osobnosti – různé předpoklady pro uplatnění na trhu práce - rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání - zjistí svůj typ temperamentu	- osobnost - psychické stavy a procesy - člověk v sociálních vztazích

<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí pojmy , sebepoznání,sebevědomí - vyjmenuje druhy plánů - tvoří první malé plány - vyjmenuje a popíše styly rozhodování - uvede vliv různých zdrojů informací na rozhodování - uvede, co nás motivuje - rozlišuje vyšší a nižší potřeby - uvede příklad :vlohy, schopnosti, inteligence, nadání, talentu - na příkladu popíše, jak city ovlivňují naše poznávání i jednání - popíše pojmy myšlení, pojem, myšlenkové operace - popíše pojmy paměť, zapominání, pozornost, vyzkouší si různé druhy paměti, ověřují na sobě pravidla pro pamatování - otestují si svoji pozornost a svůj typ paměti - uvede rozdílné funkce pravé a levé hemisféry, pokusí se určit, která hemisféra je dominantní - popíše pojmy city, afekt, vášně, nálada - snaží se přiměřeně se vyjadřovat a prosazovat ve svém životě - vysvětlí pojmy stres, konflikt, kompromis, zamyslí se nad svými způsoby řešení konfliktů - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru 	
pokrytí průřezových témat	
OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA Rozvoj schopností poznávání Poznávání lidí Psychohygiena	
přesahy	
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí význam dělby práce - na příkladu popíše význam spolupráce, prohlubuje svou schopnost spolupráce - uvede příklady výrobních faktorů - popíše pojmy trh, nabídka, poptávka - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, 	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomické pojmy - utváření prvních představ o profesní kariéře

<p>objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH</p> <ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady diskriminace v příležitostech na trhu práce - seznamuje se s nabídkou profesí, poptávkou po vybraných povoláních, - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí - nabízí své vlastní dispozice - popíše možnosti dalšího vzdělávání absolventa ZŠ, získává přehled o nabídkách profesní přípravy, vzdělávání, poznává místní možnosti, popíše, co je to kvalifikace, specializace - uvede nevyhnutelné životní změny - dá si do souvislosti spec. dispozice, dovednosti, schopnosti osobní vlastnosti, záliby, zájmy s volbou prof. zaměření - získává představy o budoucím povolání, souladu či nesouladu představ se skutečností 	
přesahy	
Zeměpis (8. ročník): Společenské a hospodářské prostředí	
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - popíše pojmy právní vztah, řád, odvětví - upevní si znalosti o zákonodárné, výkonné a soudní moci - rozliší hlavní principy pravicových a levicových stran - uvede orgány EU 	<ul style="list-style-type: none"> - Ústava - politika - právo v Evropě
přesahy	
Zeměpis (8. ročník): Společenské a hospodářské prostředí	

9. ROČNÍK

ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, snaží se řešit neshody a konflikty nenásilným způsobem - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám 	<ul style="list-style-type: none"> - já, jako občan obce - na úřadu - jsem občan státu - komunikace, spolupráce

<ul style="list-style-type: none"> - na příkladech vysvětlí význam spolupráce při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci - zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří možnosti jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi - zhodnotí jak může pomoci v případě ohrožení a obrany státu 	
pokrytí průřezových témat	
OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA Komunikace Kooperace a kompetice Hodnoty, postoje, praktická etika	
přesahy	
Český jazyk a literatura (9. ročník): Komunikační a slohová výchova	
ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje úkoly složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí - objasní výhody demokratického řízení státu pro každodenní život občanů - přiměřeně uplatňuje svá práva, včetně práv spotřebitele, a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů - manželství, vlastnictví, pracovní poměr - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy ➤ - rozlišuje úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů - rozpoznává protiprávní jednání, rozlišuje přestupek a trestný čin a uvede jejich příklady - rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu - diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a charakterizuje rizika porušování právních ustanovení, která se na něj vztahují 	<ul style="list-style-type: none"> - Ústava ČR - odpovědnost práva ČR - občanskoprávní vztahy - vlastnictví - ochrana majetku - smlouvy - odpovědnost za škodu - orgány právní ochrany a sankce - přestupky a správní řízení - občanské soudní řízení - trestní právo - trestní odpovědnost mladistvých - pracovní právo - rodinné právo
přesahy	

Český jazyk a literatura (7. ročník): Komunikační a slohová výchova Zeměpis (8. ročník): Společenské a hospodářské prostředí	
ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané - uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít - vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, popíše vliv inflace na hodnotu peněz - uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu - na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení 	<ul style="list-style-type: none"> - národní hospodářství - tržní ekonomika - státní rozpočet - zachytná sociální síť - peněžní ústavy - právní subjekty podnikání
přesahy	
Český jazyk a literatura (7. ročník): Komunikační a slohová výchova Zeměpis (8. ročník): Společenské a hospodářské prostředí	
MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> - popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů v rámci EU - uvede příklady některých projevů globalizace, uvede jejich klady a zápory - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny a možné důsledky - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů jejich řešení na lokální úrovni – v obci, regionu - uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při 	<ul style="list-style-type: none"> - EU - globalizace - globální problémy - mezinárodní terorismus

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

„..... bystrý a zvidavý“
ZŠ Školní Klášterec nad Ohří

zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru	
přesahy	
Dějepis (9. ročník): Rozdělený a integrující se svět Zeměpis (8. ročník): Společenské a hospodářské prostředí	